

De aantrekkingskracht van de pinksterkerk in Buéa, Kameroen.

*Een vergelijkend onderzoek naar de Full Gospel
Mission Church en de Deeper Life Bible Church.*

Franka Juta en Jan Joost Verbij

1

De aantrekkingskracht van de pinksterkerk

Foto op het voorblad¹

¹ De foto op het voorblad is genomen door Franka Juta in de Full Gospel Church in Molyko op 23 maart 2014

De aantrekkingskracht van de pinksterkerk in Buéa, Kameroen.

*Een vergelijkend onderzoek in de Full Gospel Mission
Church en de Deeper Life Bible Church.*

**Culturele antropologie en ontwikkelingsociologie
Studiejaar 2013/2014**

**Franka Juta, 3862682
F.Juta@students.uu.nl**

**Jan Joost Verbij, 3838382
J.J.A.Verbij@students.uu.nl**

Begeleiding: Femke Boers-Grünefeld
Woorden: 20.307

Universiteit Utrecht

Inhoudsopgave

Voorwoord	6
Inleiding	8
Theoretisch kader	12
Definitie van de pinksterkerk	12
Geschiedenis en ontwikkeling van de pinksterkerk in Afrika	13
Het aanpassingsvermogen van de pinksterkerk in Afrika	15
Welvaartsevangelie	16
Lokale geloofsovertuigingen en bezetenheid	17
Gezondheid.....	18
Politiek	18
Context	21
De pinksterkerk in Kameroen.....	21
Samen geschreven	21
Full Gospel Mission Church.....	21
Deeper Life Bible Church	22
De profilering van de Full Gospel Mission Church in Buéa, Kameroen.....	25
De profilering van de Deeper Life Bible Church in Buéa, Kameroen.	28
De kerk	28
Organisatie, programma's en thema's.....	30
Doctrine	32
Verschillen en overeenkomsten in profilering	33
De aantrekkingskracht van de Full Gospel Mission Church in Buéa, Kameroen.	34
Dominee	34
Welvaartsevangelie	35
Strategieën.....	36
Evangeliseren	36
Women's Outreach.....	37
Enlargment Campaign	39
Adresseren van lokale problemen	39
Politiek	40
Lokale traditie en bezetenheid.....	41
De aantrekkingskracht van de Deeper Life Bible Church in Buéa, Kameroen	42
Doctrine	43

Welvaartsevangelie	44
Persoonlijke evangelisering.....	45
Dominee Kumuyi	46
Adresseren persoonlijke en lokale problemen.....	47
Lokale traditie en bezetenheid.....	47
Politiek	48
Discussie en conclusie.....	50
Literatuur.....	54
Bijlage 1	57
Engelse samenvatting.....	57

Voorwoord

I'M ON FIIRREEE

Iedereen loopt ijsberend met de ogen dicht heen en weer over de betonnen vloer van de kerk. Armen bewegen in de schemering van het begin van de avond wild op en neer. Alle ogen zijn gesloten en er wordt enthousiast geklapt, geschreeuwd en gezongen. De dominee predikt vurig en slecht verstaanbaar. Hij roept zijn congregatie op om de Bijbel open te slaan op Korintiërs 11.4. *For the weapons of our warfare are not carnal, but mighty through god to the pulling of strongholds.* De man die ons met open armen ontving voor de kerk, terwijl ze al bezig waren, geeft ons zijn kapot gelezen Bijbel en laat ons zien waar we het vers kunnen vinden. De spreker roept met een stevige stem op tot gebed na het lezen van het vers. *'We're on fireeeeeee'*, en de volledige kerk staat op en begint in zichzelf te brabbelen. Het lijkt alsof ze aan het bidden zijn. Door goed op de lippen te letten is er te zien dat in de kakofonie van stemmen en geluiden de aanhangers van deze kerk daadwerkelijk bestaande woorden hardop uitspreken. Gelijktijdig slaan ze hun armen wild vooruit om de woorden kracht bij te zetten. Na een paar minuten roept de spreker weer tot stilte. Hij adresseert de aanwezigheid van zijn twee blanke gasten door te vertellen dat mensen uit het Westen, zoals wij, niet geloven in hekserij. Als we hoofdpijn hebben of last van onze maag dan nemen we een pilletje. De kerk roept afkeurend amen. Wij zouden niet geloven in geesten en entiteiten maar als we last hebben van buik- of hoofdpijn zouden we moeten bidden om de slechte geesten uit te kotsen. Dat is de enige manier om van de geesten af te komen. Opnieuw roept de eerwaarde Halleluja, gevolgd door een luid amen vanuit de kerk. Hij schreeuwt met een hoge stem: *In Jesus name we pray, I'm on FIREEEEEEE*, en het gebed begint opnieuw.²

Bovenstaand vignet is een beschrijving van ons eerste bezoek aan een pinksterkerk in Afrika. Het was een indrukwekkende ervaring waar we beide overrompeld door waren. Deze thesis vertelt het verhaal van ons drie maanden durende veldwerk en onze veelvuldige bezoeken aan de Full Gospel Mission Church en de Deeper Life Bible Church in Buéa, Kameroen. Het was een ongelofelijk waardevolle en leerzame ervaring om als Nederlandse en blanke onderzoekers erachter proberen te komen waarom de verschillende pinksterkerken zo populair zijn in dit Afrikaanse land. De Kameroeners die wij binnen en buiten de kerken ontmoet hebben stonden allemaal, soms ongevraagd, open voor discussie over het geloof. Zij hebben dan ook met hun emotionele temperament en enthousiaste verhalen en getuigenissen deze thesis mede vorm gegeven.

Allereerst gaat onze dank dan ook uit naar alle mensen in Kameroen die de tijd en moeite hebben genomen om hun eerlijke, bevlogen en soms emotionele verhalen met ons te delen. We hopen dat we

² Dit vignet is geschreven door Jan Joost na ons eerste kerkbezoek in de Deeper Life in Molyko op 1 februari 2014.

in onze thesis recht doen aan al onze informanten die hun aandeel geleverd hebben. Daarnaast gaat onze dank uit naar Femke Boers-Grünefeld voor haar eerlijke en kritische blik en begeleiding tijdens het schrijven van onze bachelor scriptie. Hoewel het niet altijd even gemakkelijk ging, kunnen we nu met trots zeggen dat het uiteindelijk resultaat voor u ligt. Verder willen wij LiveBuild bedanken voor hun fantastische *Experience* programma waarmee we naar het veld zijn vertrokken. Speciale dank gaat uit naar vrijwilligers coördinatoren Mieke Langenberg en Walters Chin. Oneindig veel respect, liefde en dank gaat uit naar het personeel van het *Mount Mary Hospital* in Buéa, die voor ons een fijne en warme thuisbasis hebben gecreëerd vanwaar uit wij ons konden voorbereiden en terugtrekken tijdens ons veldwerk. Overige dankwoorden gaan uit naar sleutelinformant Sylvanus en zijn vrouw Vanessa van de Deeper Life Bible Church in Molyko. Door hun warme onthaal in de congregatie en bij hun thuis is het resultaat van deze scriptie zoals hij geworden is. Daarnaast zijn Dominee Aaron, zijn vrouw Cynthia, Regina en Bella van Full Gospel Mission van onschatbare waarde geweest. De eerlijkheid van dominee Aaron en de gastvrijheid van de overige sleutelinformanten zorgden ervoor dat onderzoek doen naar de Full Gospel een plezier was.

Inleiding

*“Pentecostal churches are popular in Buéa, but in general, all over Cameroon.
Because Africa has problems, like fires, attacks, affliction, sickness, negative things.
So we see and analyze these problems with the help of God.
In the past there were traditional doctors, [now] they turn into pastors.
Not a lot of them but some of them. Because of money.
There is a lot of money in churches. So it is everywhere in Africa.
The people want to see miracle.”*

Pianoboy³

Wereldwijd zijn pinksterkerken de snelst groeiende kerken binnen het christendom. Meer dan een kwart van alle Christenen in de wereld hebben zich aangesloten bij een pinksterkerk (Anderson 2004:2). De kerken die voornamelijk hun oorsprong vinden in Noord-Amerika en Nigeria krijgen steeds meer aanhangers en groeien hoofdzakelijk exponentieel in Afrika (Hickman 2014:45). Een veel genoemde reden hiervoor is het welvaartsevangelie van de pinksterkerk. Dit welvaartsevangelie manifesteert zich met behulp van de karakteristieke flexibiliteit van sociaal aanpasbaar gedrag van de pinksterkerk waardoor ze in veel landen wortels kan schieten (Kalu 2008:21). Er is een verscheidenheid aan pinksterkerken die onderling grote verschillen vertonen en gezamenlijk, wereldwijd meer dan 525 miljoen aanhangers hebben (Robbins 2004:117).

Verschillende onderzoeken naar de populariteit van de pinksterkerk belichten elk een eigen aspect dat de aantrekkingskracht zou bepalen. Zo is er bijvoorbeeld geschreven over het belang van het welvaartsevangelie (Akoko 2007) en de lokale politieke, culturele of religieuze situatie (Konings 2013, Newell 2007, Meyer 1998-2004, Robbins 2004) als redenen voor de populariteit. Tevens is het merendeel van de onderzoeken in Afrika verricht in Ghana en Nigeria en slechts marginaal in Kameroen. Wij hebben in ons onderzoek de verschillende theorieën willen testen en binden om zo een holistisch beeld te creëren van de verklaringen omtrent de aantrekkingskracht van de pinksterkerk in Buéa, Kameroen. Door middel van deze bachelor thesis willen wij hier onze academische bijdrage aan leveren.

Na uitvoerig kwalitatief en comparatief veldwerk van 2.5 maand in Buéa, Kameroen in twee verschillende pinksterkerken is gebleken dat de verschillen tussen de denominaties inderdaad enorm zijn. We waren drie tot vijf keer per week aanwezig in de kerk, volgden alle diensten en waren daarnaast ook bij andere aangelegenheden aanwezig die daarbuiten plaatsvonden. We schreven alles op, maakten foto's en namen gesprekken en interviews op met onze recorder. Zo konden wij steeds

³ Quote is afkomstig uit een interview met de pianoboy op 02-04-2014. De pianoboy is lid en tevens toetsenist van de Deeper Life in de wijk Molyko.

beter begrijpen hoe de kerk zich organiseerde en hoe de leden daarop reageerden. Wij probeerden vaste patronen en variabelen te ontdekken die konden uitleggen wat de aantrekkingskracht was van de pinksterkerk. De leiders van de kerk ontvingen ons met open armen. Zij wilden laten zien wat er gebeurde binnen de kerk, zij waren trots op hun kerk en wilden dat graag met ons delen. Dit zorgde ervoor dat we gemakkelijk toegang verkregen en ook andere aanhangers ons maar al te graag wilden helpen. Het contact leggen verliep voor ons daarom zeer gemakkelijk en dit zorgde ervoor dat we snel rapport met onze informanten konden opbouwen. Aanhangers maakten vaak als eerste contact met ons in plaats van andersom. De talen waarin we ons onderzoek hebben verricht waren Engels en Frans de lingua franca. Alle aanhangers spraken duidelijk Engels en we hebben daarom geen moeite gehad om mensen te begrijpen of onszelf te verduidelijken. Tijdens ons onderzoek hebben we gebruik gemaakt van een drietal onderzoeksmethoden. Ten eerste hebben we als onderzoeksmethode semigestructureerde interviews gebruikt. Een semigestructureerd interview houdt in dat er van tevoren een bedachte vragenlijst is gemaakt, maar in het interview zelf wordt er gebruikt gemaakt van een topiclijst (Boeije 2010:57). Deze methode hebben wij gebruikt bij vrijwel al onze informanten. Dit was vooral in het begin waarbij we de informanten ruimte wilden geven om te antwoorden. Daarnaast konden wij daardoor beter inzicht krijgen wat voor de leden belangrijk was. Alle informanten waren bereid om zich te laten interviewen en we mochten het ook altijd opnemen. Wel merkten we dat de informanten het soms spannend vonden en dat ze bang waren om foute antwoorden te geven. We vroegen ook altijd toestemming of we de informatie mochten gebruiken voor ons onderzoek, dit was voor de leden geen probleem. Ze waren juist enthousiast over het feit dat we serieus geïnteresseerd waren in de kerk. Ten tweede hebben wij veel gebruik gemaakt van informele gesprekken. De informele gesprekken zorgden voor een ongedwongen sfeer waarin onze informanten zich ook beter op hun gemak voelden. We hebben door informele gesprekken veel, voornamelijk algemene, maar ook zeer specifieke informatie gegenereerd omdat we als onderzoekers geen vooraf vastgelegde thema's aanhaalden. Dit gaf de informanten de ruimte om volledig vanuit hun eigen interpretatie en visie aspecten van de kerken en aanhangers toe te lichten. Als derde hebben wij gebruik gemaakt van participerende observatie. Participerende observatie is een proces waarin de onderzoeker een lange en veelzijdige relatie aangaat met een menselijke gemeenschap in zijn natuurlijke setting. Het doel hiervan is om een wetenschappelijke begrip te krijgen van deze gemeenschap. Deze methode wordt ook wel veldwerk genoemd. Directe observatie van mensen uit de onderzoeksgroep wordt vergezeld door participatie van de onderzoeker in het alledaagse leven (Boeije 2010:59). Wij gingen meerdere keren per week naar diensten en ook andere rituelen die bij de kerk hoorden. Daarbij hebben we beide ons volledig overgegeven aan de congregaties in de kerken in kwestie. Het enige wat we niet, althans niet in volle overtuiging, deden was mee bidden. Vanaf onze eerste bezoeken hebben we kenbaar gemaakt dat we zelf niet gelovig zijn. Dit is vooraf een ethisch besluit geweest omdat we beide geen Christen zijn. Wij realiseerden ons dat wij, als ongelovigen, nooit helemaal kunnen begrijpen wat het

geloof voor de aanhangers betekent. Tijdens diensten ervaren aanhangers een connectie met God, dit hebben wij nooit op deze manier ervaren. Toch willen wij met dit onderzoek zo goed mogelijk proberen uit te leggen waarom deze twee pinksterkerken een bepaalde aantrekkingskracht hebben voor mensen.

Verder hebben we besloten om ons aan alle sociale normen en gedragsregels te houden die voor de individuele kerken gelden op basis van het Heilige woord uit de Bijbel. Zo hebben wij ons aan de kledingvoorschriften gehouden. Met de Bijbel in ons hand in de kerk in combinatie met onze vele vragen en interesse werden wij daarom serieus genomen, gerespecteerd en met open armen ontvangen in beide kerken. Onze respectvolle houding ten opzichte van de regels in de kerk heeft bijgedragen aan de kwaliteit van onze data.

Deze thesis zal een uitgebreide verklaring geven voor de aantrekkingskracht van de Full Gospel Mission kerk en de Deeper Life Bible Church in Buéa, Kameroen. De hoofdvraag is dan ook als volgt:

Hoe kan de aantrekkingskracht van de Full Gospel Mission Church en de Deeper Life Bible Church in Buéa, Kameroen verklaard worden?

Naar aanleiding van deze vraag zullen wij uiteenzetten wat de verschillende factoren zijn waardoor leden zich aangetrokken voelen tot de desbetreffende kerken.

In het veld hebben we aan de hand van vier deelvragen geprobeerd de hoofdvraag te beantwoorden. De eerste deelvraag betreft de profilering van de twee pinksterkerken in Buéa, Kameroen. Door middel van de organisatie en programma's die worden uitgevoerd profileren de twee pinksterkerken zich en creëren zij hun eigen identiteit. Bij het onderzoeken van de kenmerken omtrent de aantrekkingskracht speelt deze profilering een belangrijke rol. Het profiel dat we aan de hand van de eerste deelvraag zullen schetsen zal gebaseerd zijn op informele gesprekken, interviews, participerende observatie en literatuuronderzoek. De tweede deelvraag is: Wat is de verklaring van (niet) aanhangers omtrent de aantrekkingskracht van de Full Gospel Mission Church en de Deeper Life Bible Church in Buéa, Kameroen? De tweede deelvraag dient om een luisterend oor te leggen bij de bevolking van Buéa. Hier zullen we onderzoeken hoe zij de profilering zien en waarom dit wel of niet zou bijdragen aan de aantrekkingskracht van de twee kerken. De derde deelvraag is aanvullend aan de tweede. Deze vraag betreft: Wat is de verklaring voor lidmaatschap van de leden van de Full Gospel Mission Church en de Deeper Life Bible Church in Buéa, Kameroen? Deze deelvraag is op deze wijze geformuleerd om na te gaan of de redenen voor de aantrekkingskracht, gegeven bij deelvraag twee, dezelfde zijn als de redenen waarom leden zich aan hebben gesloten bij de Full Gospel Mission Church of de Deeper Life Bible Church. Tot slot is de vierde deelvraag als volgt opgesteld: Hoe adresseren de Full Gospel Mission Church en de Deeper Life Bible Church de lokale problemen in Buéa, Kameroen? Deze vraag hebben we opgesteld omdat het adresseren van lokale problemen zo

prominent in de literatuur naar voren komt als reden voor de aantrekkingskracht van de pinksterkerk in Afrika. Waar we bij de eerste drie deelvragen duidelijkheid hebben gecreëerd omtrent de profilering, de aantrekkingskracht en de redenen voor lidmaatschap, willen wij hier onderzoeken wat de kerken daadwerkelijk betekenen voor hun leden. De laatste deelvraag is onderverdeeld in drie aspecten. Zo zullen we allereerst de lokale geloofsovertuigingen en het geloof in bezetenheid behandelen. Ten tweede onderzoeken wij op wat voor manier de kerken omgaan met problemen omtrent gezondheidszorg om tot slot te eindigen met de relatie tussen de pinksterkerk en de politiek.

In deze thesis presenteren wij het resultaat van ons onderzoek. Het eerste hoofdstuk omvat het theoretisch kader waarin we de belangrijkste concepten omtrent de pinksterkerk en hun aantrekkingskracht zullen bespreken. Het tweede hoofdstuk zal gevuld zijn met de context waarin het onderzoek plaats heeft gevonden, hierin wordt de achtergrond geschetst van de Full Gospel Mission Church en de Deeper Life Bible Church in Kameroen. Vervolgens is in het derde hoofdstuk empirische informatie te vinden betreffende de profilering van de Full Gospel Mission Church en de Deeper Life Bible Church in de universiteitswijk Molyko in Buéa, Kameroen. Het vierde hoofdstuk zal de verklaringen van de aantrekkingskracht behandelen. In dit hoofdstuk zullen we een grondige analyse presenteren van beide onderzoekskerken aan de hand van de laatste drie deelvragen. Tot slot, zullen we de thesis afsluiten met een concluderende discussie.

Theoretisch kader

Definitie van de pinksterkerk

geschreven door Jan Joost

Voordat we de geschiedenis van de pinksterkerk behandelen is het belangrijk om een definitie van de pinksterkerk te geven. Alan Anderson (2004:103-104) definieert de term pinkster vrij algemeen: *'I think that the term Pentecostal is appropriate for describing globally all churches and movements that emphasize the workings of the Spirit, both on phenomenological and on theological grounds'*. Als we deze definitie ontleden zien we dat de term niet alleen kerken maar ook verschillende bewegingen meeneemt in zijn betekenis en dat de focus op het belang en de kracht van de Heilige Geest ligt. Joel Robbins (2004:117) geeft een diepgaandere definitie van de pinksterkerk:

'The form of Christianity in which believers receive the gifts of the Holy Spirit and have ecstatic experiences such as speaking in tongues, healing, and prophesying is one of the great success stories of the current era of cultural globalization'.

Robbins definitie beschrijft de oorsprong, de werkwijze en de hedendaagse positie van de pinksterkerk. De kernaspecten die Robbins benoemt zijn de relatie met de Heilige Geest, het spreken in tongen en de spirituele genezing die de doctrine belooft. Deze aspecten zullen hieronder verder toegelicht worden.

Het blijft lastig de pinksterkerk met een definitie af te bakenen aangezien veel andere kerken, zoals de katholieke kerk, elementen overnemen van de verschillende pinksterkerken. Dit proces wordt 'pentecostalisatie' genoemd (Akoko 2007:7). De invloed op bestaande Christelijke kerken ontstond door de snelle groei van de pinksterkerken in het huidige tijdperk van culturele mondialisering (Robbins 2004:117). Er zijn veel verschillende pinksterdenominaties in de wereld waarvan de doctrines onderling verschillen tonen wat ook een obstakel is voor een eenduidige definitie. Kalu (2008:21) beargumenteert dit door zeven kenmerken op te sommen waaruit blijkt hoe verschillend de pinksterkerken kunnen zijn:

1. Hoewel de pinksterkerk met een kerkelijke doctrine grensoverschrijdend opereert, gaat de pinksterkerk toch op in de lokale context door lokale aspecten te incorporeren in de doctrine.
2. Sommige pinksterkerken hebben een Angelsaksische oorsprong maar het merendeel is in West Afrika ontstaan.
3. Op sommige plekken vertoont de pinksterkerk kenmerken van lokale cultuur en religie terwijl in andere de lokale tradities worden verworpen.
4. Er is geen bepaalde sociale klasse die wordt aangetrokken.
5. Familiebanden blijven ondanks kleine verschillen vaak een belangrijke rol spelen.

6. Het verbindt het moderne met het traditionele.
7. De pinksterkerk hanteert het woord van God maar elke pinksterkerk interpreteert de Bijbel op een nieuwe manier.

Het spreken in tongen en het belang hiervan in de relatie tussen de Christen en God is een belangrijk kenmerk van de pinksterkerk. Het spreken in tongen is het ontvangen van de Heilige Geest tijdens het bidden en wordt ook wel glossolalie genoemd. Dit uit zich fysiek in het uitspreken van onbestaande woorden en klanken (Synod 1970:5). Dit wordt ook wel de taal van de engelen genoemd die per persoon varieert, en alleen verstaan wordt door de Heilige Geest. Het spreken in tongen heeft een belangrijke functie binnen de pinksterbeweging. Het is het bewijs voor het bestaan van de Heilige Geest voor zowel de Christen die bidt als voor de andere leden van de congregatie. Christenen die Jezus Christus accepteren als hun persoonlijke redder achten het mogelijk om door middel van gebruik van glossolalie de Heilige Geest te ontvangen. De Heilige Geest kan voor spirituele (en in sommige denominaties zelfs fysieke) redding en genezing zorgen (Synod 1970:7). Deze overtuiging is gebaseerd op het eerste hoofdstuk van de Korinthiërs in de Bijbel 12:3 waar het volgende staat geschreven: *‘Therefore I make known that no one speaking by the spirit of God calls Jesus accursed, and no one can say that Jesus is Lord except by the Holy Spirit.’*

Geschiedenis en ontwikkeling van de pinksterkerk in Afrika.

geschreven door Franka

De verschillende pinksterkerken in Afrika verkondigen een pragmatisch gospel van gezondheid en welvaart dat ernaar streeft om bepaalde praktische behoeften te adresseren, zoals ziekte, armoede, werkeloosheid, eenzaamheid, kwade geesten en magie (Gifford 1994:516). Ondanks dat de pinksterkerk in Noord Amerika ontstond, bevond zo'n honderd jaar later twee derde van de aanhangers zich buiten het Westen, voornamelijk in Afrika, Azië en Latijn-Amerika (Anderson 2004:106). Ook de negen miljoen mensen die zich per jaar bekeren bevinden zich grotendeels in deze gebieden. Over het precieze aantal aanhangers wordt getwijfeld. Zo stelt Anderson (2004:11-12) dat de pinksterkerk tussen de 250 en 500 miljoen leden heeft en Robbins (2004:117) houdt dit aantal op 523 miljoen. De Christian Post meldde in 2011 dat één op de vier Christenen bij een pinksterkerk aangesloten is (Smith in Christian Post, 2011). Deze aantallen verschillen omdat de definitie van de pinksterkerk verschilt. Zo worden in sommige definities ook de *‘African Independent Churches’* (AIC's) meegenomen, dit zal later worden toegelicht.

De wortels van pinkstergemeenschappen liggen in de Protestants evangelische traditie die uitgroeide in de 18^e eeuw in Noord Amerika. Dit was de Anglo-Amerikaanse herleving die beter bekend staat als de *‘great awakening’* en wordt als de eerste golf van de Protestants evangelische traditie gezien (Robbins 2004:119).

De tweede golf heeft een andere benaming, namelijk *'The Asuza Street Revival'*. De tweede golf vond plaats in 1906 en werd vernoemd naar de straat in Los Angeles waar de kerk opgericht werd. De *Asuza Street Revival* stuurde in slechts twee jaar tijd missionarissen naar vijftig landen. Toen het spreken in tongen in 1960 door de pinksterkerk werd erkend maakte de beweging een enorme groei door (Robins 2004:120-121).

In 1970 ontstonden veel nieuwe onafhankelijke pinksterkerken tijdens de derde golf van de Protestants evangelische traditie, die ook wel *'African Independent/Initiated Churches'* (AIC's) genoemd wordt. Dit was vooral het geval in het westen van Afrika. Veel van deze nieuwe kerken waren beïnvloed door de pinksterkerken in het Westen en de gevestigde missies in Afrika. Het is toch belangrijk om de onafhankelijkheid van de AIC's te benadrukken. Het zijn autonome, zelfstandige en meestal zelfvoorzienende kerken zonder organisatorische relaties met andere kerken, echter zij handhaven wel het evangelie van de pinksterkerk (Anderson 2000:10). Veel AIC's kwamen op in de context van interkerkelijke structuren en Christelijke organisaties waaruit jonge leiders ontstonden met vele volgelingen. De AIC's vervingen in vele gevallen de bestaande kerken. Eerst waren het kerken zonder kerkelijke structuur, later ontwikkelden ze deze structuren wel waardoor een aantal kerken uitgegroeid zijn tot internationale kerken (Anderson 2000:10-11).

Tijdens de derde golf ontstond ook het charismatisch christendom. Afrikaanse charismatische kerken die uit de AIC's en pinksterkerken ontstonden hadden aanhangers die in verschillende opzichten afweken van de leden van de AIC's. De leden leken jonger en meer onderwezen dan de aanhangers van de AIC's en hadden meer Westerse leiders en leden. In leiderschap structuren, theologie en liturgie verschilden deze kerken zeer van de oudere AIC's en de op Westerse missies gefundeerde kerken. De diensten van de charismatische kerkgenootschappen zijn doorgaans emotioneel en enthousiast, en veel van deze kerken maken gebruik van elektronische muziek instrumenten, ze publiceren hun eigen literatuur en ze organiseren hun eigen Bijbelse training centra (Anderson 2000:11). Daarnaast onderscheidt de charismatische beweging zich door het afwijzen van het spreken in tongen als fysiek bewijs voor de Heilige Geest en hanteren zij een gematigde moraal ten opzichte van het drinken van wijn en het dragen van sieraden (Robbins 2004:121-122).

In 1980 raakten veel Afrikaanse landen in een economische crisis wat de pinksterkerk mogelijkheden bood om te groeien. Veel Katholieke kerken verzwakten omdat veel kerken hun onafhankelijkheid verloren omdat de regering ze omkocht om te zorgen dat de kerk hen steunde of in ieder geval geen bedreiging vormde (Gifford 1994:520). De tweede reden voor de verzwakking van de positie van de Katholieke kerk was dat veel mensen die in dienst waren van de Katholieke kerk stegen in hun welzijn. Ook werden banen binnen de kerk verdeeld onder familieleden en vrienden. Kerken konden om deze reden thema's als machtsmisbruik, wat ook in het dagelijks leven van veel Afrikanen een rol speelt, niet adresseren aangezien ze hier zelf schuldig aan waren (Gifford 1994:521). Deze verzwakking zorgde voor een overloop van leden vanuit verschillende kerkgemeenschappen naar de

pinksterkerk. Dit proces werd versterkt door een nieuwe golf van missionarissen die zich niet bezig hielden met het verspreiden van kerkgenootschappen maar met het begeleiden van mensen in het kiezen voor Jezus. De nieuwe generatie missionarissen was dus bereid om zich te verbinden met ‘normale’ of tekortkomende Christenen die open staan voor verandering van hun geloofsovertuiging. Hierdoor werden de Afrikaanse onafhankelijke kerken en hun leden, die worden genegeerd door andere kerken, verwelkomt in het Christelijke netwerk. De verwelkoming zorgt voor erkenning van de AIC’s en vergroot hiermee de reikwijdte en de grootte van de populatie voor de nieuwe generatie missionarissen (Gifford 1994:517).

Het aanpassingsvermogen van de pinksterkerk in Afrika.

Geschreven door Jan Joost

Dankzij de snelle verspreiding en groei zijn de pinkstergemeenschappen de meest dynamische en de snelst groeiende stroming in het protestante christendom. De verspreiding van pinkstergemeenschappen wordt gezien als een cultureel proces dat gevoed wordt door mondialiseringsprocessen. In verschillende artikelen (Alexander 1991, Anderson 2000; 2004, Akoko 2007, Meyer 2004, Newell 2007) wordt een rode draad blootgelegd met betrekking tot het karakter van de pinksterkerk. De pinksterkerk lijkt zich ogenschijnlijk gemakkelijk aan te passen aan lokale tradities en geloofsovertuigingen en hierdoor goed te kunnen aarden in een nieuwe context. Robbins (2004:118) stelt dat de bestaande lokale tradities en rituelen vaak worden geassimileerd in de pinksterstroming, waar veel voorgangers deze verboden of negeerden. Het aanpassingsvermogen komt mede voort uit de lokale organisatie van de kerk. Ondanks dat de pinksterkerk in Afrika in eerste instantie door Westerse missionarissen werd verspreid, was de organisatie vaak lokaal. Door Afrikanen, voor Afrikanen. Zo waren er Katholieke kerken die langzaam veranderden in pinksterkerken en ontstonden er nieuwe pinksterkerken gesticht door dominees afkomstig uit andere stromingen. Het flexibele karakter en de lokale organisatie van de pinksterkerken biedt de pinksterkerken de mogelijkheid om in de lokale context te passen (Anderson 2004:114).

De aanpassing aan de lokale context zal worden toegelicht in de volgende sub paragrafen. Allereerste zal er besproken worden wat het welvaartsevangelie inhoudt. Vervolgens zullen we ingaan op lokale geloofsovertuigingen en het concept van bezetenheid in Afrika. Het welvaartsevangelie en de lokale geloofsovertuigingen verbinden we vervolgens aan het concept gezondheid. Hier zullen we toelichten hoe de relatie tussen gezondheid en ziekte en de pinksterkerken in Afrika werkt. Tot slot zal de relatie tussen de politiek en politieke ruimten behandeld worden.

Welvaartsevangelie

Geschreven door Franka

Het evangelie is de boodschap en leer uit de Bijbel die verspreid dient te worden. Een aspect van het evangelie is het persoonlijk verspreiden van het woord van God (Robbins 2004:120). Noll stelt dat de verschillende pinksterkerken een standpunt innemen waarin elk mens *born again* kan worden. Om deze reden is het de plicht van elke Christen om te proberen niet Christenen te bekeren. Dit gebeurt vaak door middel van persoonlijke evangelisering (Robbins 2004:120). Volgens Akoko is er een trend ingezet van een veranderend evangelie. Veel van de pinksterkerken verschuiven hun boodschap van ascetisme in de richting van het welvaartsevangelie. Vroegere pinksterkerken predikte juist een ascetische boodschap. Deze boodschap houdt in dat leden spirituele rijkdom en zegeningen voor het leven na de dood verkrijgen. De materiële wereld werd gezien als een zonde en leden moesten zich ontdoen van alle onnodige materialen en plezieren. Moderne pinksterbewegingen omarmen juist de gospel van accumulatie. Zij zien de wereld van nu niet als een zonde en leden moeten juist rijkdom in het leven op aarde verkrijgen. De doctrine van deze economische boodschap is wat de verschillende pinksterkerken onderling onderscheidt (Akoko 2007:1). Deze transitie is in Afrika ingezet door een economische crisis die tot op de dag van vandaag bezig is. Door de economische crisis leven veel mensen in armoede en gaan op zoek naar een oplossing die in het welvaartsevangelie gevonden wordt (Akoko 2007:2).

Het essentiële punt van het welvaartsevangelie is dat iedere Christen recht heeft op elke vorm van welvaart. Volgens deze doctrine wil God dat elke Christen welvarend is en daarom zal een echte Christen ook altijd welvarend zijn. Armoede staat daarom voor een zonde of het geloof van de Christen wordt in twijfel getrokken (Gifford 1994:375). De verschillende pinksterkerken bestrijden het probleem van ongelijkheid op het gebied van welzijn en economie door middel van hun gospel over voorspoed (Anderson 2000:14). Elke Christen mag namelijk welvaart ervaren en hoeft daarom niet in een achtergestelde positie of in armoede te verkeren. Veel mensen komen daarom in aanraking met de pinksterkerk, omdat ze op zoek zijn naar oplossingen omtrent individuele problemen die vaak te maken hebben met gezondheid of welvaart. Het is gebruikelijk dat mensen van kerk wisselen tot het beoogde resultaat behaald wordt. De discours van de pinksterkerk legt de nadruk op individuele redding in het hiernamaals en de welvaart op deze wereld. Dit zijn redenen om lid te blijven van de pinksterkerk (Meyer 1998:319-320).

Een recente ontwikkeling in de Afrikaanse pinksterbewegingen is volgens Akoko de verschuiving van de ascetische doctrine naar de nieuwe boodschap van accumulatie (2007:3). Deze verschuiving is voor een groot deel toe te schrijven aan leiders van de pinksterkerk die overal ter wereld het welvaartsevangelie verkondigen (Akoko 2007:4). Volgens Akoko leert deze theologie leden dat hun spirituele en materiële geluk afhangt van hun geloof en hoeveel ze spiritueel en materieel geven aan God en zijn afgevaardigden (Akoko 2007:5). Hieruit blijkt spiritualiteit ook

belangrijk te zijn maar toch benadrukken meerdere pinksterkerken juist hoe belangrijk financiële welvaart is en daarbij ook het geven van financiële steun. Het aspect van spiritualiteit en welvaart lijkt daarmee aan de kant geschoven te worden omdat leiders van de pinksterkerken de nadruk leggen op financiële giften zodat ze geld op kunnen halen voor de kerk en voor hun eigen gewin (Akoko 2007:6). De leiders vertrouwen op geselecteerde Bijbelse teksten die deze visie ondersteunen. Het welvaartsevangelie belooft dat wanneer men giften geeft het zal leiden tot welvaart. In veel van deze gemeenschappen is dat zeer aantrekkelijk aangezien leden te kampen hebben met armoede en deze belofte lijkt een manier om hieraan te ontsnappen. Veel van deze dominees worden zo ondersteund om hun rijke levensstijl te onderhouden (Akoko 2007:6).

Lokale geloofsovertuigingen en bezetenheid

Geschreven door Jan Joost

Maxwell (1995:310) beargumenteert in zijn casestudie uitgevoerd in Zimbabwe dat de pinksterkerk en traditionele geloofsovertuigingen van bezetenheid beroep doen op hetzelfde sociaal culturele aspect. Ze zoeken, en proberen beiden empowerment te bieden om het kwade te verslaan (Kalu 2008:171). De pinksterkerken negeren de lang bestaande lokale tradities niet, maar incorporeren deze in de kerkelijke doctrine. Door het bekritisieren en herdefiniëren van bezetenheid wordt het bestaande sociale systeem geleidelijk getransformeerd. De pinksterkerk spreekt zich negatief uit over de traditionele gebruiken door ze duivels te noemen. De pinksterkerk biedt een alternatieve, witte, schone bezetenheid in de vorm van de Heilige Geest, als antwoord op, en bescherming tegen de duivelse geesten. De pinksterkerk transformeert op deze wijze de emotionele lading van bezetenheid. De traditionele geesten en entiteiten worden vaak geassocieerd met het kwaad terwijl de Heilige Geest als iets positiefs gezien wordt (Kalu 2008:172-173).

Meyer (2004:455-456) beargumenteert in haar artikel dat de pinksterkerk veel dichter bij het traditionele aanbidden staat dan ze zelf willen erkennen. De pinksterkerk refereert aan de Bijbel betreffende de lokale, kwade geesten in de vorm van de duivel en niet aan traditionele religies. Zij zien hun activiteiten als een creatieve aanpassing in de lokale context (Anderson 2000:7). Lokale goden en geesten worden als agenten van duivel gezien en met veel gebed wordt geprobeerd deze uit te schakelen en te bestrijden. Ze jagen niet alleen de kwade demonen weg maar zorgen ervoor dat het persoon opnieuw gevuld is met een gezondere schone geest. Zo kan de persoon in kwestie, met behulp van de Heilige Geest, spiritueel bevrijd worden (Kalu 2008:172). Robbins beargumenteert dat het afkeuren van de lokale tradities en gebruiken door de pinksterkerk een duel tussen culturen is. De discontinuïteit van lokale en traditionele geloofsovertuigingen die de pinksterkerk verkondigt is een dualisme omdat de pinksterkerk behoudt waarvan ze wilt breken. De pinksterkerken gebruiken het bestaande om er zelf sterker uit te komen. Daarnaast voorziet het dualisme in een populair discours van duivelse invloeden die in het lokale en traditionele een sociale werkelijkheid is en geïncorporeerd kan worden in de doctrine van de pinksterkerk (Robbins 2004:127).

Het dualisme tussen de twee culturen bezit de eigenschap om de bestaande lokale overtuigingen omtrent de kracht van de spirituele werelden te behouden waarvan de pinksterkerk zeggen te hebben gebroken. Door een proces wat Robbins 'demonisering' noemt, transformeert de pinksterkerk de inheemse geesten in vertegenwoordigers van de duivel. Door middel van de demonisering besteden leden van de pinksterkerk vervolgens veel energie in het worstelen tegen de traditionele geesten. Deze activiteit bevestigt en bewijst de relevantie van het geloof in, en het leiden van een goed Christelijk leven (Robbins 2004:128-129).

Gezondheid

Geschreven door Franka

Zoals ook uit eerdere paragrafen blijkt is de gospel die de pinksterkerk verkondigt er een van het evangelie die redding van allerlei typen onderdrukking zou verhelpen zoals hekserij, boze geesten, armoede en ook gezondheid. Dit adresseert de lokale Afrikaanse problemen meer dan andere aanwezige religies wat resulteert in een grote schare volgelingen (Meyer 1998:320).

Vooraf in Afrika is er een sterke aantrekkingskracht van de pinksterkerk die de nadruk legt op genezing. In de lokale Afrikaanse culturen hebben de religieuze specialisten of 'mensen van God' de macht om de zieken te genezen en om kwade geesten en magie af te weren. Deze holistische functie, die het fysieke en spirituele niet van elkaar scheidt, is ook kenmerkend voor de verschillende pinksterkerken. Hierdoor zien lokale mensen de pinksterkerk als een machtige religie die hen voorziet in menselijke behoeften. In sommige pinksterkerken zorgde het geloof in Gods mogelijkheid tot genezing door middel van gebed ervoor dat volgelingen andere vormen van genezing gingen afwijzen (Anderson 2000:3). De volgers van de pinksterkerk stellen dat de genezingen bewijzen dat Gods woord waar is. God staat aan hun zijde wat resulteert in de grote aantallen aanhangers die de pinksterkerk momenteel heeft. Doordat genezing binnen de pinksterkerk een grote aantrekkingskracht heeft legt de pinksterkerk hier de nadruk op. Ze organiseren grote campagnes waarin genezen centraal staat om zo zoveel mogelijk ongelovigen te bereiken (Anderson 2000:3). In Afrika werd de boodschap die oplossingen bood voor dagelijkse problemen zoals ziekte snel geaccepteerd. Het resultaat hiervan was dat de pinksterkerken zich snel konden vestigen (Anderson 2000:4). De Afrikaanse pinksterkerken bieden een setting waarin de Afrikaanse overtuiging van de samenhang van spiritualiteit en genezing wordt bekrachtigd (Anderson 2000:8).

Politiek

Geschreven door Franka

De verschillende pinksterkerken kunnen meerdere rollen of houdingen aannemen ten opzichte van de lokale politiek. Zo kan de pinksterkerk allereerst een gemeenschapsgevoel bewerkstelligen wat de politiek soms niet voor elkaar krijgt. Hoewel de wereld is georganiseerd in natiestaten zien we in de

huidige Afrikaanse politiek het onvermogen van postkoloniale staten om burgers te verenigen met de visie van de natie. Het gemeenschapsgevoel wordt volgens Anderson om deze reden vaak gevonden in kerkgenootschappen (Meyer 2004:466). Dit zou betekenen dat leden in de kerk de gemeenschap zoeken die in de natiestaat niet gevonden wordt. Robbins sluit zich aan bij Anderson. Hij legt uit dat het doel van de pinksterkerk is om zich afzijdig van de politiek te houden en dat dit opvallend is aangezien fundamentalistische groeperingen het doel hebben om politieke instituties aan te passen aan hun religieuze ideologie. Door dit niet te doen respecteert de pinksterkerk de scheiding tussen staat en kerk (Robbins 2004:123). Alleen is volgens Robbins de pinksterkerk, vooral buiten het westen, juist bestemd om een politieke en economische rol te spelen. Doordat de leden van de pinksterkerk de seculiere wereld verwerpen kunnen zij zich terugtrekken in de kerk. De kerk biedt dan een vrije plaats en een beschermde plek aan waar leden nieuwe sociale vormen kunnen creëren. Deze nieuwe sociale vormen bestaan uit het experimenteren met egalitaire sociale relaties, organisatorische eigenschappen, het helpen van jezelf en van elkaar. Door het experimenteren introduceren deze verschillende pinksterkerken radicale veranderingen in de traditionele structuren. Het valt te beargumenteren dat de pinksterkerk, voornamelijk de vrije ruimte waarin de kerken opereren, wachten op de politieke omstandigheden die de pinksterkerk als een volledig democratische beweging op zal laten bloeien (Robbins 2004:134). In deze vrije en beschermde ruimte kan er een groepsgevoel ontstaan waarin leden zich terug kunnen trekken en ontstaat er, zoals Anderson beargumenteert, een verbeelding van gemeenschap. De kerk opereert in deze argumenten als onafhankelijke instantie die zich niet direct met de politiek vermengt (Robbins 2004:134-135).

Soms kan het ook zo zijn dat de politiek gebruik maakt van de populariteit van de pinksterkerk of dat de pinksterkerk invloed verkrijgt op de politiek. Meyer beargumenteert dat politieke leiders gebruik kunnen maken van de populariteit van de pinksterkerk om hun eigen populariteit te verhogen. Toen Afrikaanse staten voornamelijk dictatoriaal geregeerd werden, werd het christendom buiten het publieke domein gehouden. Deze situatie veranderde met een begin van democratisering en liberalisering. Potentiële politieke partijen stonden ineens voor de opgave om kiezers voor zich te winnen. In veel West-Afrikaanse landen bevinden zich districten die voor een groot deel uit *'born-again'* Christenen bestaan. Zo zou lidmaatschap van politieke leiders ook een strategische keuze kunnen zijn om kiezers voor zich te winnen (Meyer 2004:465).

Soms beïnvloedt de pinksterkerk de politiek. In West Afrikaanse landen zoals Nigeria, Ghana, Ivoorkust en Benin zijn de pinksterkerken van belang bij het steunen van de president. De pinksterkerk in Nigeria wordt zelfs gezien als de enige en belangrijkste socioculturele kracht. De pinksterkerk in Nigeria moedigt deelname in de politiek niet aan, maar de leiders van de grote kerken bieden steun aan presidentskandidaten. In 1994 werd in Ghana één van de meest prominente pinksterkerkleiders Nicholas Duncan-Williams bij een nationaal *thanksgiving* dienst uitgenodigd. Hij zegende in deze dienst de militaire leider Jerry Rawlings die later ook president werd. In Zambia heeft de pinksterkerk

altijd al een belangrijke rol in politiek gehad, vooral sinds de opkomst van de '*born again*' president Frederick Chiluba. Chiluba stelde leden van de pinksterkerk in dienst van zijn kabinet en verklaarde Zambia een Christelijke natie (Anderson 2014:288). Deze voorbeelden laten zien dat het in West Afrika vaker voorkomt dat de pinksterkerk en de politiek vermengt. Uiteindelijk is het de vraag of politiek en religie helemaal los van elkaar te zien is. Meyer concludeert dat dit onmogelijk is. Het is niet mogelijk om religie in een privé rijk houden, het zal hoe dan ook publiek worden.

Context

De pinksterkerk in Kameroen

Samen geschreven

De eerste pinksterkerk ontstond in Kameroen in 1948, en kwamen vooral overgewaaid vanuit Nigeria. De verschillende pinksterkerken werden snel populair mede dankzij de Nigeriaanse predikers en Kameroeners die in Nigeria woonden. De pinksterkerk werd vooral populair in de Anglofone provincies in Kameroen, die grenzen aan Nigeria, vanwege de gemeenschappelijke taal en de grote Nigeriaanse immigratie populatie (Konings 2003:32). Na de economische crisis in 1987 ontstond een snelle groei van de pinksterkerk in Kameroen (Akoko 2007:4). In Kameroen zijn er ongeveer 20 verschillende pinksterkerk denominaties, met een grotere concentratie in de Noordwest provincie dan in de Zuidwest provincie. De pinksterkerken, ondanks onderlinge verschillen, zien zichzelf als een deel van een speciale en heilige gemeenschap wiens identiteit en eenheid agressief wordt gepromoot bij mensen die er niet bij horen. Dit evangelie is een eigenschap die inherent is aan de pinksterkerk. Zij zien zichzelf als de *'born-again'* Christenen (Akoko 2007:52).

Full Gospel Mission Church - Geschreven door Franka

De Full Gospel is de op een na oudste pinksterkerk in Kameroen na de Apostolic Church. In 1961 heeft de Duits afkomstige Eerwaarde Werner Knorr de kerk geïntroduceerd in Kameroen. Hij financierde dit met behulp van de *United Missions Friends Inc of Germany*. Volgens de statistieken van het kantoor van de National Superintendent, heeft de Full Gospel kerk in 2000 59,062 leden met 518 lokale kerken die door het hele land zijn gevestigd (Akoko 2002:68). In 1886 ontstond in Tennessee de oorsprong van de Full Gospel toen voormalig leden van de Baptist Church besloten om de Church of God in op te richten. In 1976 werd de naam van de kerk veranderd in de Full Gospel Church of God. De Full Gospel Church is nu een grote, vooral Afrikaans Amerikaanse, congregatie die onder de pinksterkerken valt. Bij het leven van de leden hoort gospel muziek, bidden in tongentaal en uitbundig dansen (Wood 1999:19). De Full Gospel wordt gekarakteriseerd door zijn frequente evangelisering en kruistochten. Toch gebeurt dit niet veel meer in de meeste districten van Kameroen omdat het teveel geld kost (Akoko 2002:125).

Het ledenaantal van de kerk groeit snel en dit kan voor een deel verklaard worden door de genezing die aangeboden wordt, goed leiderschap, evangelische strategieën, de shift van ascetisme naar een welvaartsevangelie en de manier waarop de kerk om de gemeenschap geeft (Akoko 2002:119). De Full Gospel is zich zeer bewust van de band die de kerk heeft met de leden. De kerk helpt leden om sociale connecties op te bouwen en om hun leven een waardevolle wending te geven. De kerk is daarnaast ook een stabiele factor in de levens van leden. Levens waarin mensen zich onveilig, kwetsbaar of geïsoleerd kunnen voelen (Wood 1999:19).

De Full Gospel kerk is de eerste kerk in Kameroen die zich heeft uitgebreid naar andere landen zoals Chad en Nigeria. Het is daarmee ook de eerste pinksterkerk die zich vanuit Kameroen heeft gevestigd in Nigeria in plaats van andersom wat erg gebruikelijk is (Akoko 2002:68). Eén van de opvallende verschuivingen binnen de Full Gospel Mission is dat er eerst geen welvaartsevangelie werd gepredikt en dat dit de laatste tijd meer gebeurt. Eerst was er vooral sprake van ascetisme, wat inhoudt dat er strenge gedragsregels en kleding voorschriften zijn. Vrouwen mochten geen broek aanhebben, geen sieraden dragen en het hoofd moest bedekt zijn als ze naar de kerk gingen. Leden van de Full Gospel werden gezien als de armen en werkelozen van de gemeenschap. Toch is hier de laatste tijd meer in veranderd. De kerk wil niet meer dat de leden arm zijn of dat ze hun rijkdom moeten opgeven voor God. Ze geloven dat het mogelijk is voor een persoon om materiële verleidingen te weerstaan en dat elk lid van de kerk zoveel bezit mag hebben als mogelijk (Akoko 2002:69). Het is voor leden een zeer grote verandering om hun levensstijlen aan te passen van ascetisme naar accumulatie. Er zijn nu geen kleding voorschriften meer en rijkdom wordt juist gezien als iets positiefs wat men uit in mooie kleren, mooie auto's en het dragen van sieraden. De dominees zelf helpen bij dit imago en dragen dit ook uit (Akoko 2002:70).

De laatste tijd heeft de Full Gospel zich ook veel meer gericht op bedrijfsmogelijkheden op het gebied van educatie, gezondheid en boekdrukkunst. De kerk heeft vele scholen, vele gezondheidscentra en eigen boekenwinkels (Akoko 2002:72).

Deeper Life Bible Church

Geschreven door Jan Joost

De *Deeper Christian Life Ministry*, in de volksmond Deeper Life Bible Church genoemd, heeft zijn naam te danken aan de oprichter W.F. Kumuyi die door middel van het bestuderen van Bijbel een diepgaander leven wilde leiden als goed Christen⁴. De Deeper Life, opgericht in het begin van de jaren 80, is één van de grootste *born-again* kerken in Nigeria (Kalu 2008:71). Laat in de jaren 80 heeft de Deeper Life in een tijdsbestek van zes jaar meer dan 1.000 kerken neergezet wat het een van de snelst groeiende kerken maakt met meer dan 200.000 aanhangers in Nigeria. In 2001 is het Deeper Life conferentie centrum in Lagos opgericht, die dat plaats biedt aan 160.000 aanhangers. In 1989 wordt Kameroen een adoptieland van Nigeria wat betekent dat de bestaande congregaties geld inzamelen om de reis en het verblijf van de dominees naar hun oosterburen te kunnen vergoeden (Akoko 2007:11).

⁴ De Informatie is afkomstig van de website <http://dclm.org/features/about-us>, geraadpleegd op 25 maart 2014.

De snelle groei van de Deeper Life wordt onder andere toegewezen aan de wonderen die plaatsvinden tijdens en na de biecht. De spirituele genezing wordt breed uitgemeten op internet en televisie waardoor het bereik van de Deeper Life groot is (Marshall 2009:70). Volgens de oprichter van de Deeper Life, W.F. Kumuyi is de groei als volgt verlopen:

‘De groei van de Deeper Life is informeel verlopen. Sommige broeders kwamen naar mij toe na het horen over het evangelie en het in contact brengen van mensen met de kennis van de Heer Jezus Christus. Zij kwamen naar mij toe, wat mij ertoe bracht om de Deeper Life Bijbel les op te richten. Er bleven mensen naar mij toe komen om ook in hun woonplaats een bijbelklas op te richten, maar ik gaf ze het advies om hun eigen woningen open te zetten voor de gebedsgroepen. De materialen die we gebruikt hadden werden simpelweg verspreid naar andere provincies en vervolgens andere landen. Zo is het begonnen.’

Marshall 2009:70-71

In het proefschrift van Akoko wordt er gesteld dat de Deeper Life een doctrine hanteert van ascetisme oftewel geheelonthouding (Akoko 2007:13). Zoals gezegd zijn veel stromingen die een doctrine hanteerden waarin geheel onthouding een belangrijke rol speelde in de afgelopen decennia verschoven naar een gematigdere doctrine. De Deeper Life is hier volgens Akoko (2007:13) en Marshall (1991:23) een uitzondering op. Volgens Akoko (2007:13) is een belangrijk kenmerk van de Deeper Life de focus op geheelonthouding als een economische boodschap door middel van het ascetische aspect in de doctrine. Door een verschuivend consumptie patroon veranderd de kostenpost waardoor de ascetische doctrine een economische boodschap is. Andere belangrijke elementen van de doctrine zijn spirituele perfectie, strikte persoonlijke ethiek en Bijbelse zondeloosheid. Materialisme en vleeselijk plezier zijn zonden. De nadruk ligt op berouw na het maken van verkeerde keuzes in het verleden. Van gelovigen wordt dan ook verwacht dat ze niet liegen, bedriegen, stelen, roddelen, geen ontucht plegen, niet vreemd gaan, geen alcohol nuttigen en hulp voor andere leden in nood niet weigeren. Tevens is slechts gelimiteerd contact tussen seksen toegestaan en hebben beide geslachten te maken met strikte kledingvoorschriften. Tot slot staan geloofsgenezing en wonderen centraal en om deze reden gaan veel aanhangers ook niet naar het ziekenhuis (Akoko 2007:13-14).

De kerkdiensten zijn niet gericht op materiële welvaart. Het harde werken van de leden wordt dan ook vertaald als deel van het lijden op aarde alvorens ze de hemel bereiken. De leden van de Deeper Life dragen het stigma van antimaterialisme, constante studie in de Bijbel en bidden. Op universiteiten staan ze bekend om het feit dat ze de Bijbel in hun handen dragen en die te pas en te onpas tevoorschijn halen om een (Bijbels) punt te maken (Marshall 2009:76). Een ander belangrijk herkenningspunt is het aanspreken van andere leden met *brother* en *sister* en het constante gebruik van de woorden God en Jezus Christus in alledaagse gesprekken (Marshall 2009:75-76).

Er vindt langzaam een verandering plaats binnen de Deeper Life. Veel aanhangers kijken tegenwoordig wel tv, kleden zich als aanhangers van andere denominaties en verbinden zich met kleine ondernemingen om geld te verdienen (Marshall 2009:76). Ondertussen produceert de kerk video's die wekelijks live worden uitgezonden en bestaat er een website waar alle informatie over de Deeper Life is terug te vinden. De media is volgens de Deeper Life een krachtige methode om het woord van God te verspreiden maar tegelijkertijd ook een belangrijk instrument van de duivel. Die zou mensen door middel van zondige beelden proberen te verleiden, wat in eerste instantie de reden was voor het televisie verbod (Marshall 2009:158).

De Deeper Life stelt het spirituele leven boven alles maar stelt dat allereerst het socio-economische leven op orde dient te zijn. Zonder deze omstandigheden kan het ultieme spirituele leven zich niet verder ontwikkelen (Tostensen e.a. 2001:80). De Deeper Life is daarom betrokken in een verscheidenheid van welvaartsactiviteiten ondanks dat de doctrine en de reguliere diensten zich niet richten op welvaart. Zo worden er trainingen gegeven op gebied van economie, wordt er op het vlak van gezondheidszorg verschillende diensten aangeboden zoals hulp bij bevalling en kraamzorg en zijn er Deeper Life basisscholen. Als leden problemen ondervinden die van sociale aard zijn worden de oplossingen gezocht in gebed door middel van vasten, en als blijkt dat veel leden hier last van hebben worden seminars en workshops georganiseerd (Tostensen e.a. 2001:80-81)

De profilering van de Full Gospel Mission Church in Buéa, Kameroen.

Geschreven door Franka

“God is invested in you, heaven is invested in you. It will keep you healthy and strong. I am a change agent, I am an instrument of the church, I am a vehicle of church. Say Amen! You are an agent of the Church! Haleluja! Pray for yourself! Pray for your family! Pray for change, be strong! Your problems will be gone! In the name of Jezus, Amen.”

Dominee Aaron⁵

In Buéa hebben zich meerdere Full Gospel Mission kerken gevestigd. Uit observatie kan ik concluderen dat er minstens tien andere Full Gospel kerken gevestigd zijn in Buéa. Informanten beaamden dit en dachten zelf dat het aantal tussen de vijftien en vijfentwintig kerken lag. Tijdens mijn veldwerk heb ik ervoor gekozen om de Full Gospel in Molyko te onderzoeken, dit is namelijk de hoofdkerk van de Full Gospel in Buéa en deze stuurt andere kerken aan. De kerk zou volgens dominee Aaron wel 1500 leden hebben. Na observatie in de diensten kan ik concluderen dat dit getal redelijk accuraat lijkt. Het leek mij daarom een interessante kerk om mijn onderzoek in te verrichten.

Buéa is een stad die het beste kan worden beschreven als kleine dorpen, of wijken, die aan een geasfalteerde hoofdweg liggen. Molyko is de drukst bevolkte wijk in Buéa en wordt volgens inwoners gezien als de studentenwijk van de stad. In Molyko is de enige Engelstalige Universiteit van Kameroen gevestigd en veel studenten wonen daarom ook in dit gedeelte van de stad. De Full Gospel Mission Molyko is gevestigd vlak naast de hoofdweg met een groot en zichtbaar bord.

Dominee Aaron en zij vrouw Cynthia vertelden mij dat er binnen de kerkelijke structuur geen dictator mag ontstaan en dat daarom iedereen verantwoording aan elkaar moet afleggen. Zij legden mij uit dat de organisatie uit verschillende lagen met functies bestaat maar dat geen enkele laag onafhankelijk opereert. Elke functie of laag moet bij beslissingen deze voorleggen aan een andere laag of functie. Volgens dominee Aaron is dit zeer belangrijk aangezien hij vindt dat het binnen de Full Gospel over God moet gaan. Volgens hem heeft geen enkel individu de krachten om voor een hele organisatie te praten⁶.

De Full Gospel Mission Molyko heeft drie vaste diensten in de week. Op dinsdag is er Bijbel les. Deze dienst duurt ongeveer twee uur en vaak zit de hele kerk dan vol. Tijdens deze dienst is er één prediker aan het woord en dit is vaak één van de leiders van de kerk. In deze dienst worden er kleine stukken uit de Bijbel voorgelezen en deze stukken uit de Bijbel sluiten aan bij een thema. Het

⁴ Interview dominee Aaron 4 maart 2014.

jaartheme van 2014 is: ‘*Our Winning Year*’, hier zal ik later nog op terugkomen. Het hoofdthema in de tijd dat ik onderzoek deed was *agent of change* en vaak waren er per avond sub thema’s die hier op aansluiten. Er worden vaak maar twee Bijbelcitaten opgenoemd in de twee uur durende dienst. Deze citaten verbindt de desbetreffende prediker dan met het thema *agent of change* en daar gaat de dienst dan vooral over. De citaten lijken zo van ondergeschikt belang aangezien ze als voorbeeld worden gebruikt bij het bereiken van het doel wat bestaat uit een *agent of change* te worden. Veel leden pakken hun Bijbel er niet bij om het citaat mee te lezen maar schrijven de uitleg over het bereiken van een *agent of change* wel op.

Op vrijdag is er *prayergroup* en deze dienst wordt vaak minder bezocht. In deze dienst wordt er vooral gebeden voor de leden zelf en voor anderen. Er staat dan iemand op het podium om te prediken, dit kan de dominee zijn of één van de *elders*. *Elders* zijn leiders van de kerk en bekleden een speciale positie binnen de kerk. Deze positie verkrijgen zij nadat ze worden gevraagd vanwege het voorbeeldige gedrag dat zij vertonen. De prediker in kwestie roept tijdens de bidsessie leden op om te gaan staan en roept dat ze moeten bidden voor zichzelf, voor familie, voor verandering in het leven, de andere leden in de kerk en aansluitende thema’s. Zodra de prediker roept “*pray for yourself*”, dan gaat iedereen in tongentaal bidden. Sommigen lopen heen en weer, anderen schokken met hun lichaam, ze hebben hun ogen dicht en bijna iedereen spreekt op luide toon in tongentaal. Dit neemt ongeveer 5 minuten in beslag totdat de prediker een nieuw thema roept zoals het bidden voor de andere leden.

Op zondag zijn er twee diensten, de eerste begint om 07.00 uur en de tweede om 09.30. Er zijn twee diensten aangezien niet alle leden tegelijkertijd in de kerk passen. Er mogen verschillende mensen prediken, dit zijn vaak wel de *elders*. Naast de spreker staat er ook altijd iemand op het podium om de dienst in het Frans te vertalen. De diensten op zondag hebben een vast schema. Als eerste wordt er Bijbel les gegeven in kleine groepen, als men de kerk als nieuweling binnenkomt wordt je gelijk aan een groepje toegewezen. Dit is dan de groep die je zal houden en overal in de kerk zitten deze kleine groepen los van elkaar. Dit worden cel groepen genoemd en de voornaamste functie van deze groepen is om de sociale controle in de kerk te behouden. De sociale controle wordt in stand gehouden omdat zo niemand ‘verloren’ kan raken in de drukbezochte kerk. De cel groepen zijn in sekse opgedeeld aangezien dominee Aaron van mening is dat vrouwen beter met vrouwen kunnen praten over hun problemen en visa versa. Zo vindt men steun bij elkaar en hoeft dominee Aron niet met iedereen direct contact te onderhouden. De dominee heeft daarom ook *facilitators* in het leven geroepen. Dit zijn volgens hem leden die het goede voorbeeld geven en de Bijbel goed begrijpen. Zij krijgen dan de eer om de cel groepen te begeleiden. Op sommige zondagen werd de kerk ook ingedeeld in zones, dit zijn twee tot drie cel groepen met gemixte sekse. Hiervoor werd gekozen als de opkomst bij cel groepen marginaal was.

De doctrines zijn de overtuigingen van de kerk en hiermee profileert elke pinksterkerk zich op zijn eigen manier. In het artikel van Akoko komt naar voren dat er bij de Full Gospel een verschuiving

heeft plaatsgevonden van ascetisme naar accumulatie. Eerst was er vooral sprake van ascetisme, wat inhoudt dat er strenge gedragsregels en kleding voorschriften waren (Akoko 2002:69). Er is nu sprake van een welvaartsevangelie waarbij ze een boodschap prediken over het leven van nu, met alle welvaart en rijkdom die daarbij mag horen (Akoko 2007:2).

Bij de Full Gospel Mission spreek ik hierover met Cynthia en ook met Bella. Bella is één van mijn sleutelinformanten en een zeer toegewijd lid bij de Full Gospel Molyko. Ik vergeleek hun verklaringen met mijn eigen observaties. Volgens hen horen vrouwen in de kerk een rok te dragen, hun haar strak naar achter te doen en het hoofd te bedekken. Cynthia legde uit dat dit een overtuiging is van de kerk maar dat ze hier mensen niet direct op aanspreken. Dit zijn volgens haar mensen die nog niet genoeg kennis hebben over God en daarom mag men hen niet veroordelen. Zelf gaf ze het goede voorbeeld en verwachtte dat met deze tactiek mensen haar vanzelf zouden imiteren⁷. Volgens Bella moeten leden zich aan de regels houden. De kledingvoorschriften die bij ascetisme horen zijn dus in mindere mate zichtbaar, het wordt gewaardeerd wanneer vrouwen een rok dragen en hun hoofd bedekken maar dit is geen verplichting. Daarnaast is de kledij die binnen de voorschriften valt niet sober, het zijn felgekleurde feestelijke jurken en het hoofd wordt bedekt met een gekleurde sjaal of met gekleurde stoffen die worden gewikkeld tot een soort tulband.

⁷ Interview Cynthia 26 februari 2014.

De profilering van de Deeper Life Bible Church in Buéa, Kameroen.

Geschreven door Jan Joost

De kerk

De Deeper Life in de wijk Molyko is de grootste in zijn denominatie in Buéa en omstreken en is om deze reden de hoofdkerk van het district in de Zuidwest provincie in Kameroen. Belta, een vast lid van de Deeper Life, en dominee Ngale geven aan dat de kerk ongeveer 70 leden heeft⁸. De kerk is gelegen in de universiteitswijk van de Anglofone hoofdstad van de Zuidwest provincie. De exacte locatie van de Deeper Life is aan de buitenrand van de wijk in een zijweg van een zijweg. Zoals in afbeelding 1 te zien is, is de kerk door de onverharde met rotsen bezaaide paadjes niet gemakkelijk te bereiken⁹. De Deeper Life, Molyko is de eerste kerk in dit district, dat eigendom is van de kerk, en is zeven jaar geleden door de leden zelf gebouwd. De kerk is nog niet af, wat terug is te zien in afbeelding 2 en aan de onbeschilderde muren, de missende tegels op de vloer en het gebrek aan ramen¹⁰. Volgens alle informanten is het gebrek aan financiële middelen de oorzaak. Dominee Oscar en dominee Godwin geven beide aan dat de Deeper Life Molyko een jonge kerkgemeenschap is en er daarom nog niet voldoende leden zijn om de kosten voor verdere bouw te dragen¹¹. Volgens de doctrine van alle pinksterkerken is de Heilige Geest altijd aanwezig om haar aanhangers te steunen. Om deze reden worden er ook geen fondsen gevraagd aan de leden van hun eigen congregatie. Vanwege de onvoorwaardelijke steun van de Heilige Geest en het volledige vertrouwen hierin zullen de leden altijd slagen in het bouwen van een nieuwe kerk (Robbins 2004:124-125). Deze overtuiging is duidelijk terug te zien in de Deeper Life in Molyko.

1. Exterieur van de Deeper Life, Molyko, met de schotelantenne voor het ontvangen van de diensten van Kumuyi vanuit Lagos, Nigeria.

2. Interieur van de Deeper Life, Molyko

⁸ Interview dominee Ngale 01 maart 2014 en Belta 03 februari 2014.

⁹ Afbeelding 1, 02 februari 2014 door Jan Joost.

¹⁰ Afbeelding 2, 02 februari 2014, door Jan Joost

¹¹ Interview dominee Godwin 17 maart 2014 en dominee Oscar 20 maart 2014.

In de kerk wordt drie keer per week een dienst gehouden. Gedurende mijn onderzoek waren er in het begin van de dienst vaak maar een klein aantal mensen in de kerk aanwezig. Gemiddeld waren dit drie *ushers*¹² een dominee en ikzelf. Doordeweeks eindigt de dienst met niet meer dan twintig leden en in het weekend schommelt het bezoekersaantal tussen de 60 en 120. Vanessa, de vrouw van mijn sleutelinformant *headusher* Sylvanus, en vaste bezoeker Andrew gaven in verschillende interviews aan dat de kerk in Molyko weliswaar leden verliest maar nog wel groeit door nieuwe bekeerlingen¹³. Het probleem zit hem, volgens hen, in de tijd waarin we leven. Volgens beide worden Kameroeners via de televisie, internet en muziek bloot gesteld aan zondes. Zo dragen vrouwen make-up en drinken zij graag een (Smirnoff) *ice* of bier en gaan jongeren graag stappen en dansen op heidense muziek zoals de hedendaagse popmuziek wordt gezien. Dit is voor jongeren aantrekkelijker dan de strikte doctrine die de Deeper Life hanteert en daarom verlaten ze de kerk aldus Vanessa.

“Many people always leave the [Deeper Life] church because they say it is high. The things of the world is not there in church. [The doctrine] is based on righteousness and holiness. Let me tell it like this, people that are leaving want to put [a] earring and make up for themselves. The [Deeper Life] is boring them because they want that thing. We just call it worldly things ... this worldly thing will soon fade away. It is only the word of god that will never, never pass. That will continue and remain for ever and ever and ever.”

Vanessa, aanhanger Deeper Life¹⁴

Vanessa schetst precies wat Akoko (2007:1) in zijn proefschrift beschrijft. In de wereld waarin we leven is geen plaats voor materiële zaken volgens de doctrine van de Deeper Life. Het is spirituele rijkdom die telt, die je als goed Christen bereikt door je aan de doctrine van geheelonthouding te houden (Akoko 2007:13, Marshall 1991:23).

De oprichter en dominee, W.F. Kumuyi speelt een grote rol in de profilering van de Deeper Life. De Nigeriaanse wiskunde leraar uit Lagos is een Christen van geboorte en was voordat hij de Deeper Life oprichtte lid van de Baptisten kerk. Met vijftien vrienden startte hij in 1973 een Bijbel studie klasje. Dit heeft in het begin van de jaren 80 geleid tot de oprichting van de Deeper Life¹⁵. Heden ten dage is zijn grote verschijning twee tot drie keer per week in alle Deeper Life kerken ter wereld live op een scherm te bewonderen. Hij is volgens Sylvanus en Vanessa een professor, een

¹² Ushers zijn zaalwachters die organisatorische taken hebben en soms ook het gebed of een evangelisch lied leiden.

¹³ Interviews Vanessa 11 maart 2014 en 22 maart 2014 en Andrew 30 maart 2014.

¹⁴ Interview 22 maart 2014.

¹⁵ De informatie is afkomstig van de website www.dclm.org, geraadpleegd op 28 mei 2014, en interview dominee Ngale 01 maart 2014.

leraar, een voorbeeld en zoals Kameroeners ouderen respectvol aanspreken: een papa¹⁶. Hij preekt, volgens alle aanhangers die ik gesproken heb, letterlijk uit de Bijbel en doet geen concessies om zijn leden tegemoet te komen.

“We take a stance on the word of god, everything, our lifestyle, everything about life we get from the word of god. I’m not sure if most churches do that. We take the word at face value, what we see and read is what we do. Maybe because of, some of them want to resist the word of god. Or the pastor may just say well, the church is for everybody, so they compromise.”

Pianoboy, toetsenist en aanhanger van de Deeper Life¹⁷

Volgens dominee Ngale wil Kumuyi het woord van God over brengen naar de mensen. Hij preekt ook wel eens in andere kerken omdat het hem niet alleen om zijn kerk gaat maar om het ultieme doel van het bereiken van de hemel voor iedereen¹⁸. Dit heb ik in de praktijk niet teruggezien. Kumuyi profileert zich succesvol als het gezicht van de kerk zonder hier zichtbaar aanspraak op te doen of zichzelf te verheerlijken. Hij verschijnt altijd bescheiden gekleed in een donker pak op het altaar waar hij nooit over zichzelf preekt.

Organisatie, programma’s en thema’s

Ondanks de organisatie die vrijwel geheel uit Kumuyi afkomstig is, verloopt de communicatie tussen en binnen de kerken in Buéa niet altijd even soepel. De informatie wordt aan het begin van het jaar verspreid tijdens een congres voor kerkleiders. Zij komen samen in Douala, de grootste stad van Kameroen, of in Lagos, Nigeria. Verschillende keren heb ik discussies mee gemaakt over het uitprinten van de hand-outs. Eén keer waren ze niet uitgeprint en een andere keer was het programma van de week ervoor meegebracht. In de twee maanden van het onderzoek verdwijnt er steeds meer apparatuur van de Deeper Life in Molyko naar andere Deeper Life kerken. Toen Sylvanus voor twee weken naar Subum vertrok, zijn geboortedorp, werd direct duidelijk wie de belangrijkste organisatorische rol speelt binnen de kerk. Er was ineens meer onrust. Dit was terug te zien aan bovengenoemde voorbeelden en de onrustige diensten met rondrennende kinderen. Sylvanus krijgt zijn instructies van de overkoepelende dominee van de Zuid-West provincie. Deze dominee, dominee Godwin, reist van kerk naar kerk en kan dus niet altijd aanwezig zijn.

De kerkdiensten hebben vaak een thema. De thema’s zijn bijvoorbeeld: *‘The secrets of a happy home’* of *‘God promise of our prosperity’*. Tijdens de Bijbelstudie op maandag worden de thema’s in drie onderwerpen behandeld door de GS. Tijdens *Revival Hour* op donderdag wordt het thema in vijf vragen onderverdeeld, behandeld en beantwoord aan de hand van Bijbelverzen. Hier wordt weinig

¹⁶ Informeel gesprek Sylvanus en Vanessa op 20 februari 2014.

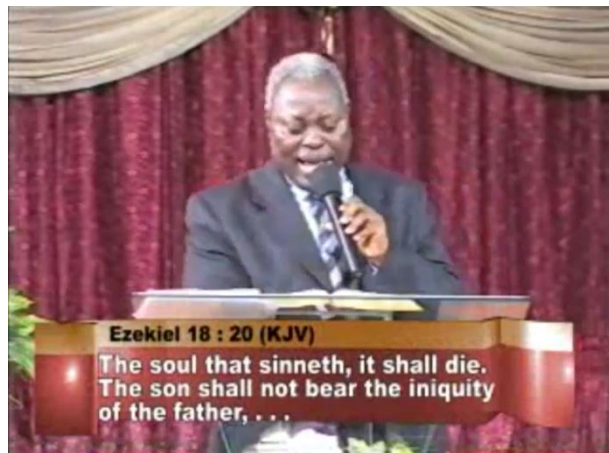
¹⁷ Interview pianoboy 02 april 2014.

¹⁸ Interview dominee Ngale 01 maart 2014.

gebruik gemaakt van interpretaties en wordt het woord uit de Bijbel genomen voor wat het is. Een tekenend voorbeeld van Kumuyi 's wijze van prediken en interpreteren komt uit de Bijbelstudie waarin het thema: 'The generosity of Jesus Christ' was (uit Mattheus 11:9)¹⁹:

Give us this day our daily bread. This petition in the lord's prayer is very instructive. The prayer condemns selfishness: it is not give **me** this day **our** daily bread but **give us this day our daily bread.** This request also condemns voluntary covetousness: it is not: give **us** this day **their** daily bread but: **Give us this day our daily bread.** The petition condemns greed: it is not: Give **us** this day the bread of **many years.** But: **Give us this day our daily bread.** The prayer also condemns voluntary submission to oppression: it is not: Give **them** this day our daily bread but: **Give us this day our daily bread.** Selfishness, covetousness, greed and fear of man are vices that deprive men of God's blessings. Greed, avarice and love of money are burdens that drown men in destruction and perdition. The covetous whose main interest in life is to heap up treasures on earth will err from the faith and pierce himself through with many sorrows. Our prayer must be free from selfish desires, covetousness, worry and anxiety concerning the future. The God of today is the God of tomorrow. He will always be there to bless us. Earthly fathers die but our heavenly Father is alive for evermore. We can always pray: **Our father which art in heaven ... Give us this day our daily bread.**

Zoals in bovenstaand voorbeeld terugkomt, gebruikt de GS één zin om die vervolgens volledig te ontleden. De wekelijkse thema's die behandeld worden hebben vaak één kernbegrip wat dan in elk gebruikt Bijbelvers terugkomt waardoor het lijkt alsof Dominee Kumuyi de Bijbel in een Pdf-bestand heeft en met CTRL+F deze woorden selecteert. Als het thema bijvoorbeeld te maken heeft met blijven geloven krijgt de congregatie elke vers te horen waarin het woord *continue* staat²⁰. Elk vers dat behandeld wordt is, zoals te zien is in afbeelding 3, te lezen in een tekstbalk onder Kumuyi op het scherm zodat het gemakkelijk te volgen is voor de volgers²¹. Op deze wijze lijken de preken van Kumuyi op de lessen van een docent. Hij spreekt op een rustige eloquente wijze en interpreteert de verzen woord voor woord.

Figuur 3. Elke vers die behandeld wordt is te lezen in een tekstbalk onder Kumuyi op het scherm

¹⁹ Bijbelstudie 31 maart 2014.

²⁰ Zondagsdienst 16 februari 2014.

²¹ Figuur drie is afkomstig van de website <http://i1.ytimg.com/vi/K3uKe1bq9G8/hqdefault.jpg>, geraadpleegd op 14 juni 2014.

Doctrine

De doctrine bepaalt de profilering van de elke kerk. *Holiness* of heiligheid speelt een belangrijke rol binnen de doctrine van de Deeper Life. Marshall (1991:23) noemt de Deeper Life de pinksterkerk met de meest 'extreme heiligheid' en de meest confessionele van alle 'heilige' kerken. De Deeper Life is de enige pinksterkerk die is ontstaan in de tweede golf die zich niet concentreerde op het welvaartsevangelie. Deze *holiness* is ook het belangrijkste kenmerk wat elke respondent, met wie ik gesproken heb, aangaf als kenmerkend voor de Deeper Life. De kerk staat op het woord van God. Het woord van God is heilig, vandaar de nadruk op *holiness*. Het geloof is overal in het leven van een Deeper Life aanhanger, het is een levensstijl die voort komt uit een interpretatie uit de Bijbel waarvan zij pretenderen dat het een pure lezing is. Dit is het algemene beeld dat heerst van de kerk onder zowel aanhangers als niet aanhangers.

Binnen de doctrine van de Deeper Life is het kledingvoorschrift een visueel kenmerk van de profilering. Leden van de kerk dienen zich net en bedekt te kleden. Op zondagochtend is in Buéa vrijwel elk winkeltje, kraampje en restaurant dicht omdat zondag een Christelijke rustdag is en mensen naar de kerk gaan. Het straatbeeld is op deze ochtend over het algemeen een regenboog van gekleurde jurken, kostuums, hoeden en sterke parfums. Dit is naar mijn mening altijd een stuk minder uitgesproken in de Deeper Life in Molyko waar de leden weinig onderscheid lijken te maken in hun kledingkeuze op maandag, donderdag of zondag. De leden van de Deeper Life gaan altijd bedekt gekleed maar ze dossen zich niet uit zoals ik bijvoorbeeld in de Katholieke kerk of in de Full Gospel heb gezien. Dit is een kenmerk van de rol die het ascetisme speelt in de doctrine waarbij uiterlijk vertoon en materialisme worden afgekeurd. De doctrine speelt een belangrijke rol in het leven van de aanhangers van de Deeper Life, waardoor zij hun geloof als een levensstijl beschouwen²². De leden hebben van Kumuyi geleerd om bij alles wat ze doen de volgende vijf vragen aan zichzelf te stellen²³.

1. Verheerlijkt het God?
2. Is het schaamtevol voor je broeders of God?
3. Is het een zonde zoals beschreven in het heilige schrift?
4. Beschadigt het de tempel van de heilige geest (je lichaam)?
5. Ben je een voorbeeld voor andere gelovigen?

De leden leven strikt volgens het woord van God zoals Kumuyi dat predikt en de Deeper Life doet geen concessies om haar leden tegemoet te komen zoals wel terug is te zien in enkele andere pinksterkerken waar bijvoorbeeld leden wel gematigd mogen drinken²⁴. De doctrine is vrij

²² Interview pianoboy 02 april 2014.

²³ Zondagsdienst op 09 februari 2014.

²⁴ Interview Sylvanus 14 februari 2014.

conservatief en streng. De Deeper Life gebruikt de Bijbel als handleiding voor het leven. Dit aspect wordt door mijn respondenten vaak aangehaald als belangrijke reden voor hun lidmaatschap.

Verschillen en overeenkomsten in profilering

De Full Gospel Mission Church en de Deeper Life verschillen onderling enorm. De Full Gospel ligt op een strategische en centrale plek terwijl de Deeper Life zich niet op een prominente locatie bevindt. De Deeper Life opereert anders dan de Full Gospel. Het is geen rijke gemeente wat komt door de beperkte opkomst bij de kerkdiensten. Mede door het gebrek aan geld is het gebouw waarin de Deeper Life, Molyko sinds zeven jaar is gevestigd nog niet af. De Deeper Life vindt zijn origine in Nigeria en dat is ook waar de gecentraliseerde macht van Kumuyi zich bevindt. De Full Gospel Mission Church is daarentegen in Amerika geboren en bezit een meer egalitaire organisatie. De relatief korte diensten van deze drukbezochte kerk worden geleid door een enthousiaste en grappende dominee en worden ingevuld met veel zang van een groot koor en gebed. Bijeenkomsten van de Deeper Life duren drie tot zes uur en bestaan voornamelijk uit Bijbelstudie en gebed en worden geleid door de vrij statige Kumuyi met weinig gezang en zonder koor. Een ander belangrijk verschil is de gehanteerde doctrine van de twee kerken. De Deeper Life hanteert een doctrine van ascetisme waarin de leden strikt gebonden zijn aan het woord van God die geïnterpreteerd door Kumuyi wordt opgelegd. De doctrine van de Full Gospel daarentegen concentreert zich meer op het welvaartsevangelie. Het inhoudelijke verschil lijkt hem vooral te zitten in het gebruik en de interpretatie van de Bijbel. Tijdens Deeper Life diensten zitten alle leden met de Bijbel in hun hand mee te schrijven met de verzen die worden besproken. Bij de Full Gospel Mission Church wordt het heilige schrift maar weinig letterlijk geciteerd of aangehaald.

De aantrekkingskracht van de Full Gospel Mission Church in Buéa, Kameroen.

Geschreven door Franka

Dominee

De huidige dominee speelt volgens leden en leiders van de Full Gospel Molyko een belangrijke rol bij de aantrekkingskracht van de kerk. De dominee heeft dit zelf feilloos door en hij beseft zich erg goed wat voor invloed hij heeft. De dominee legt me uit dat één van de belangrijkste doelen van de dominee het verbinden met mensen moet zijn. Er moet geen kloof zijn tussen de dominee en zijn leden. Hij koos er bijvoorbeeld voor om de eerste twee maanden niet aan de ‘hogere’ tafel te zitten waar alle kerkleiders zitten. Hij ging tussen de leden zitten, ergens in het midden. Hij wilde zo het signaal naar de leden afgeven dat hij niet beter of hoger was dan wie dan ook. Hij was één van hen. Hij legde het aan mij uit als *“a popular pastor is not the reason why people come, but it is the reason why people stay”*²⁵. Hij vertelde daarna trots dat de kerk verdriedubbeld is na zijn aanstelling. Voor Gisselle was dominee Aaron zelfs een reden om van kerk te wisselen. Ze was al lid van de Full Gospel alleen dan in haar eigen wijk. Ze vond de dominee daar te sloom, niet inspirerend en arrogant. Ze kiest er nu voor om 3 keer per week taxigeld te betalen om naar de Full Gospel Molyko te gaan²⁶. Haar familie is lid gebleven bij de kerk in haar wijk maar zij is blij dat ze is gewisseld. Dit geeft aan hoe belangrijk een bepaalde dominee kan zijn. Ze voelde zich gelijk welkom en vond de dominee een zeer toegankelijke man. Ze vindt dat hij predikt op een begrijpelijke en boeiende manier en ook voor mij waren de diensten gemakkelijk te volgen. De thema’s sloten mooi op elkaar aan en daarnaast is de dominee net een komiek op het podium. Hij maakt grapjes, gaat dansen op het podium en speelt zelfs een rollenspel in zijn eentje. Zo imiteerde hij bijvoorbeeld een keer een vrouw door een hoge stem op te zetten. De hele kerk moet dan lachen waaronder ik. Na elke dienst is hij beschikbaar voor iedereen die met hem wil spreken en voor mij maakt hij ook altijd tijd.

Joseph, lid van Full Gospel, benoemt vooral de dominee in relatie met de boodschap die hij predikt. Hij vindt het welvaartsevangelie zoals dominee Aaron dit predikt zeer goed. Volgens hem helpt de dominee mensen hun leven op de rit te krijgen en zelfs succesvol te worden. *“He gives people a fishing rod en not a fish”*²⁷. Anderson (2004) benoemt dat de organisatie van de pinksterkerk zich gemakkelijk aanpast aan de lokale context. Door deze aanpassing kan de pinksterkerk ook begrijpen wat er in de gemeenschap speelt en hoe zij daar op inspeelt. De dominee vindt het zeer belangrijk om te weten wie zijn leden zijn en hoe hij daar het beste op in kan spelen. Hij vertelt me dat als je

²⁵ Interview met dominee Aaron 4 maart 2014.

²⁶ Interview met Gisselle 5 maart 2014.

²⁷ Interview met Joseph 28 februari 2014.

studenten wilt bereiken, je moet begrijpen wat er in hun hoofd omgaat. Als studenten hun examens niet halen omdat het kerkprogramma te lang is dan komen ze volgens hem niet meer terug.

Welvaartsevangelie

In het theoretisch kader is besproken dat er binnen de pinksterkerk een trend van ascetisme naar accumulatie heeft plaatsgevonden. Veel pinksterkerken richten zich met deze nieuwe boodschap op het leven van nu, met alle welvaart en rijkdom die daarbij mag horen (Akoko 2007:2). Bij de Full Gospel is goed te zien dat de boodschap die zij verkondigen gericht is op het leven op aarde, dit sluit aan bij de trend die Akoko heeft waargenomen. Dit is direct zichtbaar in de kerk waar door de banner die midden in de kerk is opgehangen waarop staat: “*Our Winning Year*”, dit is het thema van het jaar en wordt bij elke dienst aangehaald. In alle diensten wordt dit thema besproken en uitgelegd, kleine sub thema’s komen per dienst aan de orde. Hierbij wordt er voor mensen ook een leidraad vertelt hoe ze dan het succes kunnen bereiken.

Mensen zijn volgens de dominee zelf verantwoordelijk voor verandering en daar moeten ze hard voor werken. Eén van de meest gehoorde thema’s is dat leden ‘*An agent of change*’ moeten zijn. Dit licht dominee Aaron ook verder toe, het is belangrijk voor leden om hun eigen succes te creëren. Als eerste moeten ze volgens hem bepaalde zaken loslaten die hun tegenhoudt in succes. Zonder loslaten is er volgens hem geen verandering. Hij zegt dat in 2014 alles gaat om verandering, dat de mensen de kerk na de dienst verlaten met een taak maar ook met een lijst met dingen die moeten veranderen waar ze nu nog niet tevreden over zijn. Ik zit een keer bij de cel groep van Cynthia op zondagochtend, zij is hier groepsleider en bespreekt de Bijbel met ons. Zij predikt met veel overtuiging en zegt: “*God didn’t make poverty, you choose for poverty*”²⁸. Iedereen kan volgens haar succesvol worden, succes is een keuze. De predikers moedigen mensen aan om te bidden voor succes, voor zichzelf en voor hun familie. Soms gaan hele gebedsgroepen alleen maar over het bidden voor eigen succes. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat leden op aanwijzen van Aaron op een gegeven moment gaan opstaan, rondlopen en tegen andere leden de woorden van dominee Aaron herhalen. De leden roepen dan tegen elkaar “*God is picking me, God is picking you*”²⁹. Dit sluit aan bij het welvaartsevangelie aangezien volgens deze doctrine elke Christen recht heeft op welvaart (Anderson 2000:14).

Sommige aanhangers noemen letterlijk het welvaartsevangelie als verklaring van de aantrekkingskracht. Net als Akoko stelt, laten zij zien dat het welvaartsevangelie een trekpleister is voor mensen die zich in een achtergestelde positie bevinden aangezien dit evangelie de mogelijkheid biedt om welvaart te bereiken. De leiders van de kerk zien het daarentegen niet zo zeer als een welvaartsevangelie. Dominee Aaron vindt dat er sprake is van een welvaartsevangelie wanneer men valse beloften doet aan leden, bijvoorbeeld dat ze gewoon moeten afwachten en dat dan alles vanzelf

²⁸ Zondagdienst 16 februari 2014.

²⁹ Zondagdienst 30 maart 2014.

goed komt. Hij vindt dit geen slimme strategie aangezien mensen teleurgesteld raken wanneer hun beloften niet waar worden en vervolgens bij de kerk weggaan. Hij wil mensen juist zelf verantwoordelijk maken en daarom blijven mensen volgens hem bij de Full Gospel in Molyko. Hij erkent dat er zelfs binnen de Full Gospel Mission verschillende kerken zijn die teveel de nadruk leggen op het welvaartsevangelie met valse beloften³⁰. Akoko (2007) en Meyer (1998) bespreken het welvaartsevangelie als een evangelie wat als essentieel kenmerk heeft dat het welvaart en rijkdom in het leven van Christenen op aarde rechtvaardigt. Aan de hand van deze kenmerken valt er te concluderen dat er wel degelijk sprake is van een welvaartsevangelie bij de Full Gospel Molyko. Gifford stelt daarentegen dat het welvaartsevangelie benadrukt dat als je een goed Christen bent de welvaart vanzelf naar je toe zal komen, met als gevolg dat bij armoede het geloof van de Christen in twijfel wordt getrokken (Gifford 1994:375). Ik heb geen van de predikers er op kunnen betrappen dat armoede wordt gelinkt aan slecht geloof en goed geloof aan rijkdom. Allemaal predikten ze hoe belangrijk werken en verandering was.

Strategieën

Evangeliseren

Naast de genoemde redenen van de aantrekkingskracht van de kerk, zette de kerk zich ook actief in voor het aantrekken van nieuwe leden. De leiders van de kerk maken aan het begin van het jaar een programma met verschillende strategieën om kerkgroei te bevorderen. De dominee geeft als voorbeeld dat Coca Cola flesjes soms veranderen maar de inhoud altijd hetzelfde blijft³¹. Datzelfde geldt voor de campagnes die ze organiseren, het uiteindelijke doel van elke campagne is om groei te bevorderen maar ze worden steeds in een nieuw jasje gestoken. De strategieën bestaan uit evangeliseren en groeicampagnes die elkaar opvolgen. Volgens de leden en leiders van de kerk is het evangeliseren één van de belangrijkste strategieën om kerkgroei te bevorderen. Noll beargumenteert dat pinksterkerken ervan overtuigd zijn dat het voor iedereen mogelijk is om te bekeren en *born again* te worden en dat alle pinksterkerken daarom de nadruk op evangeliseren leggen (Robbins 2004:120-126).

Evangeliseren is volgens hem één van de belangrijkste activiteiten van de cultuur binnen de pinksterkerk. Iedereen kan en moet evangeliseren, ongeacht klasse of stand. Ze worden aangemoedigd om zichzelf als evangelist te zien (Robbins 2004:120-126). Dat heb ik ook duidelijk teruggezien bij de Full Gospel Molyko. Als er wordt afgesproken om te evangeliseren spreken de cel groepen of zones af bij de kerk. Ze splitsen dan op in tweetallen, om vervolgens in onbepaalde richting te lopen. De richting wordt dan volgens hen ingegeven via God en ze spreken onder het lopen mensen aan op straat of bellen aan bij huizen. Ze vragen dan of iemand tijd heeft en of ze voor de desbetreffende persoon mogen bidden. Wanneer dit wordt goedgekeurd wordt er gebeden en worden Bijbelverzen

³⁰ Interview dominee Aaron 4 maart 2014.

³¹ Interview dominee Aaron 4 maart 2014.

voorgelezen. Uiteindelijk wordt om het telefoonnummer gevraagd of worden ze uitgenodigd om de eerstvolgende dienst bij te wonen. Volgens Bella hebben veel mensen nog niet de kennis over Christus en is het aan hun de taak om dit te vertellen³². Zij ziet zichzelf als een evangelist en dit komt overeen met wat Noll (Robbins 2004:120) beargumenteert.

Salomé, een twintigjarig weesmeisje die haar hele leven al lid is van de Full Gospel, ziet zichzelf ook als evangelist. Zij moeten als lid de mensen overtuigen om bij de kerk te komen. God zal namelijk snel terugkomen naar aarde en alleen zijn kinderen redden, de rest van de mensen zal verbranden. Salomé ziet het dus als noodzakelijk om mensen te overtuigen. Zij kan de niet gelovigen redden en ze voelt medelijden met de mensen die haar niet geloven. Het evangeliseren vindt ze niet altijd even gemakkelijk en wanneer ik met haar meega langs de deuren kan ik begrijpen waarom. Mensen luisteren niet, kijken op haar neer en nemen haar niet serieus. Er was zelfs een vrouw waarvan ik dacht dat ze in slaap gevallen was. Ze hing met haar hoofd op haar armen op een muurtje. Ze keek niet op en zei niks terug. Salomé vertelt me dat dit nog meevalt, soms schreeuwen mensen tegen haar en schelden haar uit. Wanneer ik haar vraag of dit haar pijn doet kijkt ze me bedenkelijk aan. “*Am I a human?*”. Ik beantwoord haar lachend dat ze natuurlijk een mens is. “*Then of course it is hurting me, I have feelings too*”. Ze legt uit dat ze deze gevoelens naast zich neer moet leggen, het gaat namelijk niet om haar maar om God³³.

Women's Outreach

De *Women's Outreach* is één van de campagnes die de kerkgroei moet bevorderen. Dit programma duurt van 17 t/m 23 maart. Het thema van de campagne verwijst naar de kerkelijke groei, namelijk ‘*Advancing in the fullness of God in the season of church growth*’. De vrouwelijke leden zoals Mama Agi en Regina benadrukken dat vrouwen deze week centraal staat en de kerk hun de gelegenheid biedt om naar voren te treden³⁴. De dominee beaamt dat dit belangrijk is maar het doel blijft vooral kerkelijke groei. Ook hier weet de dominee goed in te spelen op de lokale context. Vrouwen zijn in Kameroen onderdanig aan de mannen en hoewel dit sociaal geaccepteerd is valt het mij op hoe erg de vrouwelijke leden van de kerk het waarderen om deze week op gelijke voet te worden geplaatst met de mannen. Tijdens deze week zit ik een keer bij een repetitie van de *Women's Outreach* waar er gesproken wordt over de rol van de vrouw binnen het gezin. Cynthia probeert aan de vrouwen uit te leggen dat je als vrouw ook moet werken. Er stond een vrouw op en die vroeg hoe je dat dan moest voorstellen aan je man. De man is ten slotte de werkende persoon en als vrouw heb je daar niet veel tegenin te brengen. Volgens Cynthia moet je als vrouw het dan zo onderdanig mogelijk vragen, of je alsjeblieft mag werken en daarbij de voordelen voor de man uitleggen³⁵. Deze workshops helpen vrouwen meer zeggenschap te krijgen over hun leven en daarnaast de cultuur van vrouwelijke

³² Interview Bella 21 maart 2014.

³³ Informeel gesprek Salomé 21 maart 2014.

³⁴ Informeel gesprek Mama Agi 12 maart 2014.

³⁵ Observatie repetitie *Women's Outreach* 5 maart 2014.

onderdanigheid te respecteren. Zo speelt deze week goed in op de behoefte voor vrouwen om ook het verschil te kunnen maken. Er werden ook workshops georganiseerd. Vier oudere vrouwen gaven deze workshop. De mannen schreven vragen op een papier en deze werden in een bak gedaan. De vrouwen paktten de vragen uit de bak en behandelden deze één voor één. Er werden vragen gesteld zoals hoe je als man in aanraking kan komen met een vrouw uit de kerk, of wat je als man moet doen wanneer je een vrouw leuk vindt die niet hetzelfde geloof heeft³⁶. Op deze manier voelden de vrouwen zich belangrijk omdat ze hun wijsheid deelden met de mannen. Daarnaast hadden zij de leiding en waren het de mannen die hen om hulp vroegen. Op deze manier krijgen vrouwen een belangrijke rol toebedeeld die ze niet vaak in het dagelijks leven ervaren. Woods (1999:19) beargumenteert dat de Full Gospel leden helpt om sociale connecties op te bouwen en daarnaast om hun leven een waardevolle wending te geven. Mama Agi benadrukt hoe belangrijk deze week voor hen is en dat de vrouwen zich met elkaar verbonden horen te voelen. Zij hebben voor het eerst de leiding en voelen zich daardoor gehoord.

Church growth seminar

De *Church Growth* seminar werd plotseling gepland. Van hogerop had dominee Aaron de opdracht gekregen om een seminar te geven over kerkgroei. Omdat het in zijn kerk zo goed ging moest hij zijn bevindingen en lessen delen met andere dominees. Hieruit kon ik ten eerste concluderen dat de Full Gospel Molyko opviel bij de andere Full Gospel kerken het gebied van kerkelijke groei en daarnaast hoe belangrijk de kerk, kerkelijke groei acht. Een week lang werd er van 's ochtends 9 uur tot 's avonds 8 uur een seminar gegeven en dominees uit andere kerken moesten hier heen komen. De dominee vergeleek het seminar met een school waarbij er gestudeerd moest worden. Er werden boekjes uit gebracht die iedereen kon kopen en iedereen was welkom. Voor gewone leden kostte het 5000 franc om aanwezig te kunnen zijn, wat omgerekend €7,50 is en vaak onbetaalbaar voor leden. Voor de cel groepsleiders kostte het 500 franc, aangezien de dominee de helft voor hun betaalden en de kerk ook nog een deel. Zowel in de boeken als in het seminar besprak dominee Aaron velen strategieën over hoe je de kerk kan laten groeien, hoe je als dominee moet inspelen op de gemeenschap en hoe de dominee zich moet gedragen. Tijdens deze week komen meerdere aspecten naar voren die ook in het theoretisch kader besproken zijn. Anderson benoemde hoe goed de pinksterkerk zich lokaal kan aanpassen (Anderson 2004:114), en ook in dit seminar wordt verteld hoe men het beste kan inspelen op de lokale gemeenschap. Volgens dominee Aaron moet je als eerste weten wat voor leden je in de kerk hebt. Daarnaast hoe je als kerk een gemeenschap kan bieden waar mensen zich gehoord en beschermd voelen. Wood benadrukte al dat de Full Gospel zich zeer bewust is van de band die zij hebben met de leden en hoe zij een beschermde plek kunnen bieden (Wood 1999:19). In deze workshop komt duidelijk naar voren hoe belangrijk dat is.

³⁶ Observatie *Women's Outreach* 20 maart 2014.

Enlargment Campaign

De *Enlargment Campaign* werd uitgesteld vanwege de ongeplande *church growth* seminar. De *Enlargment Campaign* is volgens leden en leiders het event van het jaar. Er wordt groots uitgepakt en het is de crème de la crème onder de programma's. Het is jaarlijks rond april en zal ongeveer een maand duren. In de *Enlargment Campaign* wordt er een '*Jesus March*' georganiseerd. Dit is een optocht waarbij alle leden door de hele stad lopen of rijden op allerlei verschillende voertuigen om de aandacht te trekken. Cynthia liet op foto's van afgelopen jaar zien dat er honderden leden de straat op gingen. Allemaal hadden ze witte shirts aan die speciaal gemaakt waren voor de *Enlargment Campaign*. Mensen hingen uit de ramen van auto's en liepen over de hoofdweg met borden. Wanneer ik leden erover spreek licht hun gezicht op en beginnen ze gelijk enthousiast te vertellen, "*you don't know what you will see*"³⁷. Evangeliseren staat in deze week centraal. Bij het evangeliseren worden er verschillende strategieën gehanteerd, iedereen mag voor zichzelf bepalen wat de beste manier is om mensen te overtuigen.

Daarnaast worden er ook één week lang gratis medische consulten georganiseerd waar iedereen naar toe mag en de naderhand voorgeschreven medicijnen zijn ook gratis. Het is daarna voor mensen niet verplicht om lid te worden volgens dominee Aaron. Het is om de gemeenschap te hulp te schieten wanneer er misschien te weinig geld is om naar het ziekenhuis te gaan. Hiermee spelen ze in op de lokale problemen van armoede en gezondheid. Sinds de economische crisis hebben veel Kameroeners het geld niet om de ziekenhuizen te kunnen betalen (Akoko 2007:52). Zoals eerder besproken komen veel aanhangers in contact met de pinksterkerk vanwege gezondheidsproblemen. Zij worden dan aangetrokken door de belofte dat zij ziekte kunnen genezen. De Full Gospel wil zich volgens dominee Aaron niet profileren als een pinksterkerk die zich alleen richt op spirituele genezing en *deliverance*. Via deze weg bieden ze toch een opening voor mensen die op zoek zijn naar een oplossing voor hun gezondheidsproblemen. Vorig jaar zijn er in één maand 560 nieuwe leden binnen gehaald dankzij de campagne en daarom zijn de verwachtingen voor dit jaar hoog.

Adresseren van lokale problemen

De grootste problemen in Kameroen die door leden van de Full Gospel worden benoemd zijn armoede en werkeloosheid. Elke dienst waar ik aanwezig was werd er geld opgehaald en bij één van de drie diensten werd, volgens de dominee, het geld opgehaald dat gebruikt werd om mensen te helpen. Dit is gemiddeld 1,5 miljoen Franc per maand. Bij de andere diensten werd er geld opgehaald voor de kerk zelf, dit is om bijvoorbeeld de huur en de dominees te betalen. Geen van mijn informanten heeft ooit aanspraak gemaakt op dit geld maar geven zelf wel elke dienst geld. Volgens dominee Aaron zijn mensen niet verplicht om te doneren en geven ze wat ze kunnen missen. Ik merkte tijdens de cel groep dat er toch wel sprake was van uitgeoefende druk. Paul Langa, de zone begeleider, wil geld ophalen

³⁷ Interview Cynthia 26 februari 2014.

voor een bus zodat mensen niet meer hoeven te lopen. Elke week komt hij erop terug en ook wordt elke week steeds bozer. Hij is teleurgesteld in de leden die nog niet hebben betaald. Hij stelt de vragen of zij niet vinden dat er een bus moet worden gekocht en of het soms goed is dat mensen maar moeten laten lopen. Iedereen houdt wijselijk zijn mond, en kijken beschaamd naar de grond terwijl Paul doorgaat met zijn preek. Hij vindt dat de winnende mentaliteit mist, als je het echt wil dan gaat het je ook lukken en kan je het volgens hem ook betalen. Uiteindelijk geeft een oudere man een deel van het geld en stamelt dat hij later de rest betaald omdat hij het nu nog niet heeft. Paul prijst hem en benoemt hem als voorbeeld voor de rest³⁸. Ook Akoko benadrukt dat er bij de pinksterkerk de nadruk ligt op het geven van financiële steun (Akoko 2007:6).

In de cel groepen worden als eerste lokale problemen geadresseerd. Mensen kunnen met allerlei problemen snel hulp vragen en er wordt geprobeerd om het kleinschalig op te lossen. Dit kunnen financiële problemen zijn maar ook problemen waarbij begeleiding nodig is zoals bij familie- of huwelijksproblemen. Bella vertelt dat ook mensen met psychische problemen met begeleiding geholpen kunnen worden. De cel groep begeleider ondersteunt iemand dan en helpt iemand door moeilijke tijden heen³⁹. De cel groep is volgens de dominee bedoeld als een kleine familie waarin mensen elkaar kunnen steunen. Het is een zorgsysteem waarin niemand zich alleen hoeft te voelen. De kerk is zo een stabiele factor in de levens van zijn leden (Wood 1999:19). Geen enkele informant van mij is met problemen naar de cel groep gegaan maar ze hebben vaak al wel geld ingezameld voor een andere lid in hun cel groep. Bijvoorbeeld om te helpen bij hoge kosten van ziekenhuisrekeningen, transport, begrafenissen of bruiloft. Vaak worden er tijdens de diensten banen aangeboden aan mensen die geen werk hebben. Ook geeft de kerk workshops die gericht zijn op het opstarten van een eigen bedrijf of kennis te geven over marketing. De dominee vertelt ook dat hij leden soms een klein startkapitaal geeft om een eigen zaakje op te kunnen starten.

Politiek

Zoals er in het theoretisch kader is aangetoond kan de kerk meerdere houdingen of rollen aannemen ten opzichte van de politiek. De Full Gospel mengt zich niet expliciet met de politiek maar opereert als onafhankelijke instantie naast de politiek. Cynthia legt ook uit dat de Full Gospel zijn eigen taak heeft los van de politiek⁴⁰. Robbins beargumenteert dat de kerk een vrije plaats en beschermde plek biedt aan leden waar ze nieuwe sociale vormen kunnen creëren (Robbins 2004:123). Anderson benadrukt dat in deze vrije ruimte het gemeenschapsgevoel kan ontstaan (Meyer 2004:466). De Full Gospel Molyko heeft volgens de leiders een verantwoordelijkheid om voor de gemeenschap op te komen en ze de daarbij een nieuwe familie te geven. De cel groepen zijn een manier om ervoor te zorgen dat mensen zich aangesloten voelen bij een gemeenschap en hierdoor wordt de verbeelding

³⁸ Zondagdienst 9 maart 2014.

³⁹ Interview met Bella 22 maart 2014.

⁴⁰ Informeel gesprek Cynthia 15 februari 2014.

van deze gemeenschap alleen maar groter. Taken die eigenlijk bij de overheid liggen pakken zij op en ze zorgen ervoor dat hun leden niks tekortkomen.

Bij de Full Gospel Molyko willen ze zich niet teveel bemoeien met de politiek. God heeft de president daar geplaatst dus ze moeten hem accepteren als leider. Het is bij leden zelfs een gevoelig onderwerp en ook Cynthia laat zich er niet teveel over uit. De kerkelijke leiders zijn ook niet aangesloten bij de politiek zoals in veel omringende landen wel te zien is (Anderson 2014: 288). Wel spelen politieke leiders in op de populariteit van de pinksterkerk (Meyer 2004:465). Toen de president op bezoek kwam in Buéa werd de Full Gospel aangewezen om de verschillende pinksterkerken van Buéa te vertegenwoordigen en zijn komst te zegenen. Zo speelt de president wel in op de populariteit van de Full Gospel.

Lokale traditie en bezetenheid

Het valt mij vooral op dat er in de tijd dat ik onderzoek deed bij de Full Gospel Molyko er nauwelijks gesproken werd over spirituele genezing en *deliverance*. Ik had verwacht dat *deliverance* in elke pinksterkerk veelvuldig zou worden uitgevoerd. Wanneer je aan inwoners van Buéa vraagt waarom de pinksterkerk zo populair is zeggen ze bijna allemaal dat het komt door de wonderen die verricht worden tijdens *deliverance* diensten. Salomé legt me uit dat dit in veel kerken de nadruk heeft en dat het niet goed is. Ook de dominee vertelt mij dat veel dominees te snel naar demonen verwijzen. De dominee vindt dit niet altijd terecht, bij alle problemen die mensen hebben wordt er gelijk verwezen naar bezetenheid en dat mensen daarom *delivered* moeten worden. Hij gelooft wel in demonen maar niet altijd. Hij vertelt me dat je echt moet luisteren naar mensen om te kijken waar het probleem ligt. De dominee denkt ook dat om deze reden mensen lid blijven de Full Gospel Molyko. Ook vertellen eden mij dat zij traditionele helers verafschuwen. Volgens Bella vereren zij hun voorouders en dat is absoluut slecht aangezien je alleen God mag vereren. Zij verklaard dat traditionele helers hekserij beoefenen.

We kunnen hier goed terug zien dat de Full Gospel Molyko aan de ene kant traditionele geloofsovertuigingen afkeurt. Zij transformeren deze traditionele helers als vertegenwoordigers van de duivel en leden ervaren dit als slecht. Aan de andere kant behoudt de Full Gospel Molyko ook het oude waarmee ze eigenlijk willen breken. Robbins benoemt dit demonisering en volgens hem gebeurt dit zodat de pinksterkerk er zelf sterker van kan worden (Robbins 2004:127).

Hoewel er bij de Full Gospel Molyko niet de nadruk wordt gelegd op *deliverance* en spiritueel genezen maken ze er zeker gebruik van. Dominee Aaron benadrukt in een dienst dat de kerk niet actief aan *deliverance* en spirituele genezing diensten doet, maar er ondertussen al drie onvruchtbare vrouwen bij hem langs zijn geweest die nu in blijde verwachting verkeren. Hier is duidelijk te zien dat traditionele helers worden afgekeurd maar de pinksterkerk het geloof in demonen niet ontkent maar dit zelfs incorporeert door *deliverance* en spiritueel genezen.

De aantrekkingskracht van de Deeper Life Bible Church in Buéa, Kameroen

Geschreven door Jan Joost

Tijdens het analyseren van de onderzoeksdata hebben we een kleine aanpassing gedaan in de vraagstelling en deelvragen van het onderzoek. Het woord aantrekkingskracht was eerst populariteit. In het veld bleek al snel dat de Deeper Life in Buéa niet per definitie populair was maar vanzelfsprekend wel een bepaalde aantrekkingskracht heeft, over die aantrekkingskracht gaat dit hoofdstuk.

De Deeper Life is geen rijke kerk, wat blijkt uit de staat waarin het kerkgebouw verkeert en daarnaast zit het gebouw nooit vol. Al zegt de hoeveelheid bezoekers niet per definitie niets over het vermogen van een kerk, zegt het wel wat over de hoeveelheid donaties die de Deeper Life ontvangt. Het grootste probleem waar de Deeper Life mee te kampen heeft is het tekort aan jongeren. Volgens Sylvanus zijn de leden voornamelijk kinderen of ouderen. De studenten blijven weg⁴¹. Vanessa maakt onderscheid tussen de aanhangers. Onder de Deeper Life leden bevinden zich kerkgangers en Christenen⁴².

“There is also [the] churchgoer. They still do the things of the world, they still go out, in the night they put on their trousers and put there make up, [and] go to the nightclub and dance. The next day they will come back to church and act like a Christian. So you have the real Christians and churchgoers. The last is the one that still loves the world.”

Vanessa, aanhanger Deeper Life⁴³

Interessant aan dit citaat is dat de strenge doctrine van de kerk, voor veel aanhangers juist de aantrekkingskracht is. Oplossingen voor problemen worden ook vaak in gebed gezocht. Na afloop van één van de Bijbelstudies vraagt Dominee Ngale iedereen te blijven zitten⁴⁴. Hij vertelt dat hij tijdens het afsluitende gebed contact heeft gehad met God. God zou vinden dat de Deeper Life Molyko moet groeien. Hij ergert zich aan het feit dat de kerk niet af is, dat de kerk niet vol zit en dat iedereen te rustig en ingetogen aan het bidden is. Hij vindt dat de leden tijdens het gebed moet schreeuwen en aan het plafond moeten hangen tijdens het bidden. Hij vraagt de congregatie hoe dit probleem opgelost kan worden en verwijt hen dat ze het probleem te licht opnemen. Hij stelt voor om een strategie toe te passen van bidden en vasten voor de komst van meer leden. De eerst volgende vrijdag dient iedereen samen te komen om hiervoor te bidden. Tosten e.a. stellen dat problemen vaak worden opgelost door

⁴¹ Interview Sylvanus 01 april 2014.

⁴² Interview Vanessa 22 maart 2014.

⁴³ Interview Vanessa 13 maart 2014.

⁴⁴ Bijbelstudie 03 februari 2014.

middel van gebed zoals in bovenstaand voorbeeld duidelijk te zien is (2001:81). Verder richt Dominee Ngale zich op persoonlijke evangelisering. Iedereen dient familie en vrienden te overtuigen en mee te nemen naar de kerk. Dit is de persoonlijke evangelisering waar Robbins het over heeft die ervoor dient om mensen te bekeren tot het christendom of tot de specifieke denominatie, wat in dit geval de Deeper Life is (Robbins 2004:120).

Doctrine

Christenen houden de Bijbel in hoog aanzien omdat de tekst gezien wordt als het bezit van de hoogste religieuze autoriteit. Om deze reden trachten zij het zo letterlijk mogelijk te lezen. De letterlijke lezing verschilt per denominatie en is aan interpretatie onderhevig. Deze interpretatie is volgens Noll de basis van de doctrine (Robbins 2004:120). De doctrine die de Deeper Life hanteert is er één van ascetisme. Akoko stelt dat de meeste pinksterkerken in Kameroen een transformatie hebben ondergaan van een ascetische doctrine naar een doctrine van accumulatie met uitzondering van de Deeper Life (Akoko 2007:3-7).

De ascetische doctrine van de Deeper Life bezit veel regels over gedragingen die volgens de Deeper Life interpretatie van de Bijbel moreel verwerpelijk zijn. In de meeste gevallen kom het neer op drie kernaspecten. Allereerst is het lichaam de tempel van de Heilige Geest en mag deze niet vervuult worden. Zo mag een Deeper Life lid geen alcohol nuttigen, geen drugs gebruiken, niet roken en geen piercings, oorbellen of tatoeages hebben. Dit is zoals Akoko (2007:13-14) het in zijn proefschrift formuleerde en waar ik met mijn piercing vaak over ben aangesproken. Het tweede belangrijke aspect, wat te koppelen is aan het eerste, is je persoonlijke eer, gedrag en kleding netjes. Luister of dans niet op niet evangelische muziek en zet geen onfatsoenlijke foto's van jezelf of met je partner op *Facebook*. Het derde aspect is *cleanness*. Dit heeft te maken met de eerste twee punten. Zo dienen leden geen porno te kijken en geen straattaal te gebruiken. De leden dienen netjes en beleefd te spreken omdat ze anders God beledigen⁴⁵ (Marshall 2009:158, Akoko 2007:13). Deze drie kenmerken van de doctrine zijn samen te vatten in één woord: *Holiness*.

“It is the way of dressing, the way of doing things and reasoning of the bible ... Because most of the activities comes down on this. Why I said holiness is like backbone of the church. It is about purity ... that is the definition of holiness. Everything that is in the bible, they put it in practice. ... The word of god is like a mirror. You will always be, reflect and see how you are doing.”

Andrew, toegewijd aanhanger Deeper Life⁴⁶

Dominee Pascal uit Douala ligt dit verder toe op een bruiloft in de Deeper Life Molyko⁴⁷:

⁴⁵ Observatie zondagsdienst 09 februari 2014.

⁴⁶ Interview Andrew 13 februari 2014.

“[...] *But here in Deeper Life we go deep in the Bible. Here we don't dilute, what we bring out of the Bible we bring out to the people. We don't remove some things, no, just give direct. If God says smoking is sin, they preach it like that, don't dilute.*”

Dominee Pascal

De pianoboy⁴⁸ voegt hieraan toe: “*Members of the Deeper Life stand on the word of God.*” Het is een levensstijl die volledig wordt gebaseerd op het woord van God en het woord van God staat in de Bijbel en die wordt volgens hem in zijn totaliteit genomen en gebruikt als levensnorm⁴⁹. Een vuistregel is dan ook: *No Bible no breakfast, no scriptures no sleep*⁵⁰. De gehanteerde doctrine is vrij strikt in wat haar leden niet mogen. Door middel van de interpretatie van de Bijbel wordt er angst voor de kracht van God gecreëerd. Leden zijn bang om een zondig leven te leiden waardoor ze niet het uiteindelijke doel van de Hemel zouden bereiken. Leden van de Deeper Life leven hun leven met het oog op het hiernamaals waardoor welvaart op aarde geen waarde heeft. Dit is kenmerkend voor het ascetisme, en het grote verschil met het welvaartsevangelie waar materie tijdens het leven wel doel kan zijn (Akoko 2007:1). De focus op *holiness* in de Deeper Life wordt door veel leden aangegeven als de reden voor hun lidmaatschap. Het geloof in, en het naleven van de doctrine van de Deeper Life zou er voor zorgen dat men door een ascetisch leven te leiden uiteindelijk in de Hemel terecht zou komen.

Welvaartsevangelie

Uit de literatuur komt naar voren dat het welvaartsevangelie, dat veel dominees preken, een belangrijke rol speelt in de groei van de pinksterkerk (Akoko 2007:13). In zijn proefschrift stelt Akoko dat de Deeper Life door middel van ascetisme een economische boodschap overbrengt (2007:68). Belta, een toegewijd lid van de Deeper Life Molyko, vertelt mij dat in andere kerken er veel focus ligt op het welvaartsevangelie en dat de kerken en hun leiders alleen maar geld willen verdienen omdat je voor alles moet betalen⁵¹. Binnen de Deeper Life is dit niet het geval volgens haar.

Tijdens een Bijbel studie bijeenkomst wordt het dag thema gepresenteerd: *God promise of our prosperity*⁵². Op deze avond wordt duidelijk gemaakt door de GS dat *external prosperity* geen waarde en betekenis heeft. Hij bedoelt hier materialisme en geld mee. Geld maakt niet gelukkig. Dominee Kumuyi geeft een voorbeeld. Hij vertelt over een arm gezin in een klein huisje wat op een dag veel geld kreeg waar ze mee mochten doen wat ze wilde. s'Avonds gingen ze naar bed maar konden de slaap niet vatten omdat ze bang waren dat het gestolen werd. Na drie slapeloze nachten besluiten ze

⁴⁷ Interview Dominee Pascal 01 maart 2014.

⁴⁸ Interview pianoboy 02 april 2014.

⁴⁹ Interview pianoboy 02 april 2014.

⁵⁰ Bijbelstudies 17 maart 2014.

⁵¹ Interview Belta 03 februari 2014.

⁵² Bijbelstudie 24 februari 2014.

om het geld terug te geven. Geld wordt in dit voorbeeld dus een slechte vorm van bezit. Volgens Kumuyi laat deze illustratie zien dat je als goed Christen je moet concentreren op *internal prosperity*. De *external prosperity* zal waardeloos zijn want in de Bijbel staat geschreven dat: *When kingdom comes there will be no more poverty*⁵³. Ook van verschillende informanten hoor ik terug dat er geen welvaartsevangelie wordt gepredikt in de Deeper Life.

Er is dus geen sprake van een welvaartsevangelie al worden thema's als armoede, werkeloosheid en financiële achter gesteldheid wel behandeld. Jezus heeft geleden in zijn leven om vervolgens zijn leven te geven voor de mensheid. Daarom is het, zoals Marshall (2009:76) stelt, niet erg om zelf ook een armoedig leven te leiden omdat het uiteindelijke doel is om in de Hemel te geraken waar geld of status geen rol meer spelen. De dominees van de Deeper Life adresseren problemen door middel van gebed. Er wordt dus niet een directe of praktische oplossing geboden maar de almachtige God wordt om hulp gevraagd. Het gebed lijkt dus te dienen om het gewicht van het probleem te reduceren.

Persoonlijke evangelisering

The one and only true God, do you know him? Was de titel van een flyer die ik op mijn stoel vond in de kerk. De flyer was daar neergelegd door Joshua, een twaalf jarige jongen die in mijn tijd in het veld nooit een dienst mistte⁵⁴. In de kerk was het algemeen bekend dat ik niet gelovig ben. De flyer gaat over het geloven in God en het belang ervan. De schrijver van de flyer, W.F. Kumuyi, stelt dat iedereen in iets gelooft omdat dit een menselijke eigenschap is. Als ik de Bijbel zou lezen zou ik achter de waarheid komen. Deze flyers worden *tracks* genoemd. Elk lid zou altijd tracks bij zich moeten dragen om het woord van God te verspreiden. Dit kan op een markt, in de taxi of gewoon op straat. Dit is de manier waarop de leden van de Deeper Life persoonlijk evangelisering zien en toepassen. De persoonlijke benadering zou het meest effectief zijn. Ondanks dat vele leden beweren dat zij deze methode toepassen heb ik niemand, op Joshua na, van de Deeper Life in de praktijk tracks zien uitdelen. Persoonlijke evangelisering speelt volgens alle leden een belangrijke rol binnen de Deeper Life. In de Bijbel staat geschreven dat een Christen dit moet doen: *'Go out and preach the gospel and bring people to the church'*⁵⁵. Protestante evangelisten geloven dat elk mens bevangen kan worden door de Heilige Geest, en *born again* kan worden indien ze ervoor open staan. Om deze reden ligt er volgens Robbins de nadruk op evangelisering en het bekeren van zonderlingen (2004:120). In het veld heeft vrijwel elke informant mij gevraagd of ik gelovig ben. Mijn standaard veilige maar eerlijke antwoord was altijd dat ik Katholiek ben opgevoed. Hierna volgde steevast de vraag of ik in God geloof en kwamen de informanten, vaak bij elke ontmoeting, met een Bijbels verhaal of probeerde ze mij persoonlijk te overtuigen van het bestaan van God.

⁵³ Bijbel in Mattheus 4:12.

⁵⁴ Bijbelstudie 17 maart 2014.

⁵⁵ In het boek van Mark in de Bijbel 16:15.

Elke dienst eindigt met de vraag of de leden bij de volgende bijeenkomst hun vrienden en familie mee willen nemen. Kumuyi legt tijdens Bijbelstudies uit hoe we dit het beste kunnen aanpakken⁵⁶. In Bijbel staat geschreven dat *follow up* belangrijk is in het geloof⁵⁷. Kumuyi past hier wederom een kenmerkende interpretatie op toe:

Fellowship with converts

Offer counseling to converts

Listen to converts

Lift up his confident in Christ

Overcome his controversy concerns

Witness with the converts (evangelize people)

Unite him with the church

Preserve him for Christ coming

Een bredere aanpak van evangelisering is bijvoorbeeld het uitnodigen van jongeren via scholen om deel te nemen aan de *Youth Empowerment Summit*. Tijdens deze dag waren er ook daadwerkelijk drie klassen in de kerk te vinden waarvan duidelijk was dat ze nieuwe waren door het missen van hoofdbedekking bij de meisjes. Naar mijn weten is er geen één jongere terug gekomen na de YES.

Dominee Kumuyi

De hiërarchische structuur van de Deeper Life wordt geleid door Kumuyi. Alle problemen worden aan hem voorgelegd en probeert hij zelf op te lossen⁵⁸. Hij is het brein achter het *Deeper Life Congress Centre* in Lagos, Nigeria, wat plaats biedt aan meer dan 120.000 pelgrims die zijn leer of een opleiding tot dominee volgen⁵⁹. Dominee en oprichter Kumuyi is een opvallend en belangrijke factor van de aantrekkingskracht van de Deeper Life. Hij is het gezicht van de kerk die op zijn interpretatie gebouwde doctrine georganiseerd wordt. De boodschap van Kumuyi komt het beste over tijdens de diensten waarin hij de Bijbel bestudeert. Leden die hem voor het eerst hoorde spreken werden direct aangetrokken door zijn *holiness* doctrine. Andrew geeft aan dat hij tijdens zijn jeugd op zoek was naar een denominatie die hem het meest aansprak⁶⁰. Toen hij Kumuyi voor het eerst zag preken is hij direct naar een Deeper Life kerk gegaan en nooit meer vertrokken. De visie van Kumuyi gaf hem direct een duidelijke Christelijke focus in het leven wat hij daarvoor mistte. De ascetische doctrine en de nadruk op *holiness* in de interpretatie van Kumuyi laat weinig ruimte over voor

⁵⁶ Bijbelstudie 17 maart 2014.

⁵⁷ Dit staat beschreven in de Bijbel Acts 15:37.

⁵⁸ Interview dominee Ngale 01 maart 2014.

⁵⁹ Informatie van website <http://dclm.org/content/dlcc>, geraadpleegd op 07 juni 2014.

⁶⁰ Interview Andrew 13 februari 2014.

discussie of andere interpretatie. De focus en de richtlijnen van de Deeper Life zijn duidelijk en kunnen dienen als richtlijnen in het leven zoals Andrew aangeeft.

Adresseren persoonlijke en lokale problemen

Een vorm van het adresseren van lokale en persoonlijke problemen is door middel van biecht tijdens *Revival Hour*. De biechten zijn vooral kleine obstakels die de leden ondervinden in het dagelijks leven. Zo heb ik een biecht gehoord over een verkoudheid die niet overging en over het eten van *waterfufu*⁶¹ wat elke keer diarree veroorzaakte totdat de biechter in kwestie zich tot God richtte en had gebeden⁶².

Ook de economische problemen zoals werkloosheid en armoede die leden ondervinden worden op dezelfde manier geadresseerd. Leden moeten vechten tegen economische achtergesteldheid door het woord van God te gebruiken en hun problemen met God te delen. Wat God, de Bijbel en Kumuyi duidelijk maken is dat er een poort naar de hemel is⁶³. Tegelijkertijd is het mogelijk om je probleem voor te leggen aan de dominee en afwachten wat hij ermee doet. Hij zou je bijvoorbeeld kunnen helpen door middel van een spirituele genezing of *deliverance*. Ook hier lijkt het praktische welvaartsevangelie niet te worden gepredikt. Sylvanus vertelt mij over het probleem van Andrews afwezigheid doordeweeks⁶⁴. Hij vindt het schandalig dat Christenen te toegewijd zijn tot hun werk. Ze stellen het belang van werk boven het aanbidden van God. Dit zou moeten veranderen en als dit gebeurt wordt het vanzelf drukker in de kerk tijdens de Bijbelstudie en *Revival Hour*. Hier is wederom de ascetische doctrine zichtbaar en het verschil met het welvaartsevangelie overduidelijk.

Lokale traditie en bezetenheid

Hekserij en bezetenheid wordt niet ontkennt in de Deeper Life. De leden geloven er niet in maar ze ontkennen het bestaan, en ontstaan van problemen niet. Om deze problemen op te lossen is er *Revival Hour*. De *deliverance* die wordt geboden in de *Revival Hour* is gebaseerd op Bijbelse tradities en wordt om deze reden gebruikt om lokale problemen op te lossen (Anderson 2000:8). Hier wordt gebeden om de duivel die je altijd probeert te laten zondigen, uit het leven te bannen. Vrijwel alle participanten bevestigen het beeld van Anderson dat zij niet geloven in hekserij en het bestaan van 'boze' geesten die je leven op een negatieve manier kunnen beïnvloeden, maar het bestaan ervan niet ontkennen. Meestal baseren Deeper Life leden het geloof in traditionele bezetenheid op verhalen van hun ouders of *deliverance* diensten die ze gezien hebben op televisie. Deze bidsessies werken ook voor toegewijde Christenen die geloven dat God ze kan genezen van ziektes. Het afkeuren van doktersbezoeken werd in mijn tijd in het veld eenmaal gepredikt maar als een Christen vastberaden en doorzettend is in het geloof in God zal hij je genezen en is er geen dokter voor nodig aldus dominee

⁶¹ Een Kameroens gerecht gemaakt van mais.

⁶² *Revival Hour* 06 februari 2014.

⁶³ Interview Andrew 14 februari 2014.

⁶⁴ Interview Sylvanus 01 april 2014.

Ngale⁶⁵. Het dualisme tussen de doctrine van de Deeper Life en het afkeuren van de lokale geloofsovertuiging die zij promoten maar tegelijkertijd in stand houden is hier duidelijk zichtbaar (Robbins 2004:128-129). Dit bevestigt het beeld dat geschetst is door Anderson dat het geloof in Gods machten in sommige pinksterkerken tot genezing zou kunnen leiden waardoor devoot leden niet naar het ziekenhuis gaan (2000:3).

Kumuyi is het persoon die de Deeper Life doctrine heeft bedacht. De GS heeft ook een duidelijke scheidslijn geschetst tussen de Afrikaanse en de Christelijke cultuur. Hij heeft een duidelijk standpunt ingenomen waaruit blijkt dat de aspecten uit de lokale cultuur tegenstrijdig zijn met de wil van God. Door onchristelijke en duivelse aspecten te weerleggen aan de hand van de Bijbel is Kumuyi vooral geïnteresseerd in een vorm van persoonlijke heiligheid zonder waarde te hechten aan lokale geesten en entiteiten⁶⁶. Daarnaast wijst Kumuyi het gebruik van traditionele titels af omdat deze een bepaalde status aangeeft. Alle mensen zijn gelijk voor God dus er is geen reden om een *Chief* anders te behandelen dan bijvoorbeeld een winkeleigenaar⁶⁷.

Politiek

De Deeper Life bemoeit zich niet met politieke problemen, net zoals ze zich niet mengen in het continue debat over de Francofone dominantie ten opzichte van de Anglofonen, aldus Andrew. Dit komt omdat het aardse onderwerpen zijn. Hij legt dit als volgt uit:

“We believe that a nation is a nation and a group of people that are ordained by God. That is laid down by god, we don’t go in politics.”

Andrew, aanhanger Deeper Life⁶⁸.

Zoals bovenstaande quote aangeeft is alles bepaald door God. Elke groep is samengesteld omdat God dit wil. Vanuit dit perspectief is de Deeper Life, als congregatie, ook te zien als een gemeenschap. De denominatie is één grote gemeenschap bestaande uit duizenden kleine kerkelijke gemeenschappen die dezelfde doctrine volgen en dezelfde levensovertuiging erop na houden. De leden kleden zich in Molyko over het algemeen op dezelfde manier vrij sober. Dit lijkt in de praktijk te werken als een soort levelingsmechanisme, zoals schooluniformen ook onderlinge verschillen kleiner maken. In de kerk is iedereen gelijk en doet het er niet toe wie je bent of wat je doet. Iedereen is elkaars *brother* of *sister*. Bijvoorbeeld de kledingvoorschriften zijn *in-group* regels waar de leden van de Deeper Life, en daarmee ook de arme leden, vrij gemakkelijk hun trots kunnen halen uit het feit dat ze zich eraan kunnen houden. Daarnaast is de doctrine van de Deeper Life vrij strikt en conservatief en

⁶⁵ Interview Dominee Ngale 01 maart 2014.

⁶⁶ Informatie van de website <http://dclm.org/content/pastor-wf-kumuyi>, geraadpleegd op 07 juni 2014.

⁶⁷ Een *chief* is het hoofd van een gemeenschap in de Kameroense cultuur.

⁶⁸ Interview Andrew 14 februari 2014.

niet gericht op accumulatie maar op ascetisme. Dit zijn aspecten die volgens Anderson een gemeenschapsgevoel kunnen creëren binnen de kerk (Meyer 2004:466). Door de hantering van deze doctrine verwerpen de leden van de Deeper Life de seculiere en materiële wereld en trekken zij zich terug in de kerk. De kerk biedt om deze reden een vrije en beschermende plek voor de leden waar ze nieuwe sociale vormen kunnen aannemen gebaseerd op gelijkheid (Robbins 2004:123). Hier doet welvaart, of *external prosperity* er niet toe.

Discussie en conclusie

Wereldwijd zijn pinksterkerken de snelst groeiende kerken binnen het christendom. Meer dan een kwart van alle Christenen in de wereld hebben zich aangesloten bij verschillende pinksterkerken (Anderson 2004:2). Wat ons gelijk opviel is dat er nog relatief weinig bekend is over de pinksterkerk in Afrika. De meeste artikelen richten zich op één van de aspecten die de aantrekkingskracht zou verklaren maar geen van de auteurs bundelt deze aspecten. Wij wilden als antropologen een holistisch beeld creëren omdat wij ervan overtuigd zijn dat er meerdere processen van invloed zijn op de aantrekkingskracht.

We begonnen deze thesis met een quote van de pianoboy die stelde dat de pinksterkerk in Afrika en Kameroen populair is vanwege alle problemen waar Afrikanen mee te kampen hebben⁶⁹. Zo werden vroeger oplossingen en verlossing gezocht bij traditionele genezers maar tegenwoordig zijn de verschillende pinksterkerken daar grotendeels voor in de plaats gekomen (Anderson 2000:8). Ook in de literatuur komt naar voren dat de aantrekkingskracht van de pinksterkerk vooral te maken zou hebben met het adresseren van lokale problemen.

De definitie van de pinksterkerk is lastig te omvatten. Robbins benadrukte dat het ontvangen van de Heilige Geest, het spreken in tongen, spirituele genezing sleutelementen zijn in de definitie van de pinksterkerk (Robbins 2004:117). Daarnaast speelt pentecostalisatie een grote rol in het moeilijk te definiëren concept van de pinksterkerk. Veel bestaande Christelijke kerken nemen elementen over van de pinksterkerk waardoor deze grens vervaagd (Akoko 2007:7). Door de diversiteit van de verschillende pinksterkerken hebben we ervoor gekozen om ons te focussen op twee verschillende kerken om de aantrekkingskracht te verklaren.

We zijn begonnen met het vergelijken van het profiel en de profilering van de twee kerken omdat we er tijdens ons onderzoek al snel duidelijk werd hoe verschillend onze pinksterkerken waren. In deze conclusie zullen we de verschillen in de profilering nog eens kort uiteen zetten. Als we de profileringen van de Full Gospel en de Deeper Life vergeleken hebben zullen we de verschillen en overeenkomsten op het gebied van aantrekkingskracht behandelen.

Allereerst zien we grote verschillen tussen beide kerken qua ligging. Beide bevinden zich in de drukste wijk van Buéa genaamd Molyko. Waar de Full Gospel op een prominente locatie aan de hoofdweg ligt, is de Deeper Life op een afgelegen en moeilijk bereikbare plek gesitueerd. De kerk van Deeper Life was ten tijde van ons onderzoek onafgebouwd en het ledenaantal was laag, rond de 70 vaste leden, die we, ondanks dat er plek is voor ongeveer 300 aanbidbers, nooit allemaal gezien

⁶⁹ Quote is afkomstig uit een interview met de pianoboy op 02 april 2014.

hebben⁷⁰. De Full Gospel heeft een statig gebouw dat dient als kerk, waar de ongeveer 1500 vaste leden samen komen voor de diensten. De Full Gospel biedt elke zondag twee diensten aan omdat de kerk slechts plaats kan bieden aan ongeveer 800 aanbidders tegelijkertijd.

Ten tweede is het verschil van de profilering goed te zien in de doctrines van de Full Gospel en de Deeper Life. De doctrine die in de kerken worden gepredikt is bepalend voor de profilering. De Full Gospel hanteert een evangelie van welvaart waar de Deeper Life een doctrine van ascetisme predikt. De Deeper Life is de enige pinksterkerk die is ontstaan in de tweede golf van de protestants evangelische traditie die zich niet concentreerde op het welvaartsevangelie maar is ontstaan op basis van een ascetische doctrine. Binnen de ascetische doctrine van de Deeper Life is het kledingvoorschrift een visueel kenmerk van de profilering. Leden van de kerk dienen zich net en bedekt te kleden zonder zich teveel 'uit te dossen'. Dit is een belangrijk kenmerk van de rol die het ascetisme speelt in de doctrine waarbij uiterlijk vertoon en materialisme worden afgekeurd. Binnen de Deeper Life speelt *holiness* of heiligheid, een belangrijke rol in de doctrine, als men een goed Christelijk leven zou lijden zal de beloning in de hemel volgen (Marshall 1991:23). Bij de Full Gospel wordt er juist gepredikt voor welvaart op aarde. Hoewel de leiders het niet als welvaartsevangelie beschouwen wordt er wel degelijk gepleit voor succes en rijkdom. De Full Gospel hanteert ook bepaalde kledingvoorschriften maar is hier minder streng in dan de Deeper Life. Rokken en bedekt haar is hetgeen waar de Full Gospel bij vrouwen doordeweeks naar streeft maar het wordt, in tegenstelling tot bij de Deeper Life, gewaardeerd als de vrouwen zich uitdossen voor de dienst op zondag.

Tot slot, hebben we de verschillen gezien in de organisatie en de wijze van prediken. In de Deeper Life wordt de Bijbel gebruikt als een soort studieboek. Er zijn Bijbelstudies op de maandagen waar thema's of onderwerpen worden behandeld aan de hand van verschillende verzen in de Bijbel. Tijdens *Revival Hour* gebeurt in principe hetzelfde. Dominee Kumuyi interpreteert het heilige schrift met zijn strikte visie die is gericht op *holiness*. De doctrine is dus gebaseerd op de Bijbelse visie van Kumuyi, die tijdens vrijwel elke dienst predikt in de kerk door middel van een satellietverbinding. Hij is dan ook de hoogste macht binnen de kerk die alle belangrijke beslissingen neemt. Omdat de organisatorische hiërarchie vanuit Lagos, Nigeria, komt lijkt het alsof er binnen de Deeper Life in Molyko structuur mist. Extra religieuze activiteiten komen nauwelijks van grond. Bij de Full Gospel is er sprake van een egalitaire structuur waarbij niemand overheersend mag zijn. Alle lagen binnen de organisatie moeten verantwoording aan elkaar afleggen. Zij bespreken binnen de diensten een aantal Bijbelverzen maar daar ligt niet de focus op. De diensten gaan vooral over het creëren van succes en hoe leden dit kunnen bereiken. Er zijn verschillende predikers en daarnaast is er altijd iemand bij om het te vertalen in het Frans.

⁷⁰ Interview dominee Ngale 01 maart 2014 en Belta 03 februari 2014.

Als we het over de aantrekkingskracht van de Deeper Life hebben, is het belangrijkste kenmerk de doctrine. De ascetische doctrine is de ruggengraat van de kerk en is samen te vatten in het woord *holiness*. *Holiness* bestaat uit drie aspecten: ten eerste is het lichaam de tempel van de Heilige Geest waar goed voor gezorgd dient te worden (Akoko 2007:13-14). Ten tweede speelt persoonlijke eer een grote rol dus dient een goed Christen zich niet te laten verleiden door zondige afleidingen. Het derde aspect is *cleanness* (Marshall 2009:158, Akoko 2007:13). De doctrine is voor leden van de Deeper Life een levensstijl die ze strikt volgen. Zo is het mantra: *No Bible no breakfast, no scriptures no sleep*⁷¹. Leden van de Deeper Life kiezen voor deze strenge doctrine omdat ze deze beschouwen als de meest *holy* (Marshall 1991:23). Het levensdoel is toegang krijgen tot de hemel. De route dient afgelegd te worden aan de hand van het strenge ascetische doctrine. Het pad naar de hemel voor Full Gospel leden is anders. Zij hanteren een welvaartsevangelie met een boodschap die op het leven van nu gericht is, met alle welvaart en rijkdom die daarbij mag horen (Akoko 2007: 2). Het jaarthema is dan ook *Our Winning Year* en elke dienst sluit daarop aan. Er worden sub thema's besproken waarin leden wordt uitgelegd hoe zij succesvol kunnen worden. Zij vinden dat elke Christen welvaart mag ervaren en elke Christen kan daar zelf voor kiezen. Er worden daar naast ook workshops gegeven om leden te leren hoe ze hun eigen bedrijf kunnen starten.

Zodra we het over het belangrijkste kenmerk voor de aantrekkingskracht van de Full Gospel hebben richten we ons op de strategieën en de rol van dominee Aaron. Dominee Aaron is zich zeer goed bewust van de rol die hij heeft. Hij zorgt als eerste dat hij als dominee geliefd is en dat hij de diensten aanpast aan de gemeenschap. Daarnaast zijn er groeistrategieën die in verschillende campagnes worden uitgevoerd. Bij elke campagne wordt er ingespeeld op de behoefte van de gemeenschap maar kerkelijke groei is het ultieme doel. Omdat hij op de behoefte van de gemeenschap inspeelt creëert hij een groot draagvlak in de kerk. Leden zetten zich graag in voor deze campagnes. Bij deze campagnes worden bijvoorbeeld ook workshops gegeven waar men behoefte aan heeft. Ook in de Deeper Life speelt de dominee een rol in de aantrekkingskracht van de kerk. Zijn wijze van prediken en 'les geven' in de Bijbel bijdragen aan de aantrekkingskracht van de Deeper Life. Het is een eloquente man die voor alle leden de meeste Heilige interpretatie van de Bijbel predikt. Om deze reden denken wij dat dominee Kumuyi er voor zorgt dat leden lid blijven. Verschillende informanten gaven aan dat er problemen zijn bij het aantrekken en het behouden van jongeren in de kerk. Dit zou komen door de strenge doctrine, die bij de 'oudere' en conservatievere leden juist aanspreekt.

Als derde aspect van de aantrekkingskracht is bij beide kerken de adressering van persoonlijke en lokale problemen. Wat de Deeper Life in de praktijk doet is aangeven dat Jezus zijn leven een lijdensweg was en dat het niet erg is om ontberingen te moeten doorstaan in het leven. Er wordt dus niet zozeer een letterlijke oplossing geboden voor de problemen. De oplossing zit hem in het bidden

⁷¹ Bijbelstudies 17 maart 2014.

voor verlossing en het biechten tijdens *Revival Hour*. Persoonlijke ontwikkeling wordt hierdoor niet altijd gestimuleerd. Zo werd Andrew erop gewezen dat zijn geloofsbelijdenis belangrijker is dan zijn studie. De Full Gospel adresseert op veel manieren lokale problemen. In de groeicampagnes zijn vaak delen gewijd aan het voorzien van oplossingen voor lokale problemen. Dit is terug te zien bij de *Enlargment Campaign* waarbij er gratis medische consulten en medicijnen worden gegeven. Daarnaast is de kerk opgedeeld in cel groepen, dit zijn kleine zorgsystemen waarin lokale problemen gelijk worden besproken. Mensen worden zo opgevangen en bij elk probleem wat zij aangeven te hebben, wordt er gezocht naar een oplossing. Deze oplossing kan zowel emotioneel als financieel zijn.

Het vierde aspect dat de aantrekkingskracht van de kerken beïnvloedt is de omgang met lokale tradities en het concept van bezetenheid. Robbins (2004:128-129) spreekt van een dualisme tussen de doctrine van de pinksterkerk en de discontinuïteit van de lokale geloofsovertuiging die zij promoten. Dit geldt ook voor de leven van de Deeper Life. De incorporatie van de lokale geesten en entiteiten als agenten van de duivel maakt het gemakkelijk voor de leden van de kerk om te leven met de lokale tradities die vandaag de dag nog steeds een sociale werkelijkheid zijn (Robbins 2004:118). Bij de Full Gospel is dit ook te zien. Opvallend is dat er bij de Full Gospel echter niet zoveel wordt gesproken over demonen. Vele pinksterkerken richten zich, volgens de inwoners van Buéa, op het verdrijven van demonen. Robbins noemt dit demonisering (Robbins 2004:128-129). In de Full Gospel Molyko ligt hier juist niet de nadruk op. Dominee Aaron vindt dat teveel kerken de schuld geven aan demonen. Volgens hem moet men juist op zoek gaan naar het echte probleem en deze oplossen. Vaak zijn problemen te wijten aan mensen zelf en niet aan een bepaalde demon volgens hem.

Tot slot bezien we de relatie tussen de twee pinksterkerken en politiek in de context van de aantrekkingskracht. Hier kunnen we kort over zijn. Beide kerken prediken dat ze zich niet bezig houden met de politiek omdat de Bijbel aangeeft dat de bestaande machten altijd gesteund dienen te worden. Wel bieden ze beide een plek waar een gemeenschapsgevoel kan ontstaan, dat mogelijk dient als een 'vrije plaats' waar kerkleden nieuwe sociale structuren opbouwen buiten de bestaande structuren (Robbins 2004:123). Doormiddel van de strikte doctrine als levensstijl, en de afzijdigheid in occulte zaken creëert de Deeper Life een vrije en open ruimte waarin de leden een dominant groepsgevoel ontwikkelen. Dit groepsgevoel zorgt voor egalitaire verhoudingen en gedeelde verantwoordelijkheden binnen de congregatie. Ook bij de Full Gospel wordt er in deze vrije ruimte een gemeenschapsgevoel ervaren. Door de cel groepen en de vele activiteiten en commissies worden mensen echt deel van de kerk waar ze op alle fronten steun en sociale verbintenis vinden.

Literatuur

Alexander, B.C.

1991. Correcting Misinterpretations of Turner's Theory: An African-American Pentecostal Illustration. *Journal for the Scientific Study of Religion* 30 (1): 26-44.

Anderson, A.

2000. Evangelism and the Growth of Pentecostalism in Africa. Centre for Missiology and World Christianity. University of Birmingham.

Anderson, A.

2004. *An Introduction to Pentecostalism: Global Charismatic Christianity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Akoko, Mbe, R.

2007. "Ask and you Shall be Given": Pentecostalism and the Economic Crisis in Cameroon. Proefschrift ter verkrijging van de graad van Doctor aan de Universiteit van Leiden.

Akoke, Mbe R.

2007. 'You Must Be Born-Again': The Pentecostalisation of the Presbyterian Church in Cameroon. *Journal of Contemporary African Studies* 25(2): 299-315

Boeije, H.

2010. *Analysis in Qualitative Research*. Sage Publications Ltd, London.

Christian Post.

"More than 1 in 4 Christian Pentecostal." Toegang verkregen op 25 mei 2014.

<http://www.christianpost.com/news/more-than-1-in-4-christians-are-pentecostal-charismatic-65358/>

DeWalt, K, M. & DeWalt, B, R.

2011. *Participant Observation, A Guide for Fieldworkers*, Second Edition. AltaMira Press, Plymouth, United Kingdom.

Evangelische Omroep.

"President Kameroen sluit 100 kerken." Toegang verkregen op 12 januari 2014.

<http://www.eo.nl/geloven/nieuws/item/president-kameroen-sluit-100-kerken/>

Garner, R.C.

2000. Religion as a source of social change in the new South Africa. *Journal of religion in Africa* 30(3): 310-343

Gifford, P.

1994. Some recent developments in African Christianity. *African Affairs* 93 (373): 513-534

Hickman, A. W.

2014. Christianity's Shift from the Global North to the Global South. *Center for the Study of*

Kalu, O.

2008. *African Pentecostalism: An Introduction*. Oxford University Press

Konings, P.

2003. Religious revival in the Roman Catholic Church and the autochtony-allochtony conflict in Cameroon. *Africa/International Africa Institute* 73 (1): 31-56.

Konings, P. & Nyamnjoh, F. B.

2003. Negotiating an Anglophone Identity: A Study of the Politics of Recognition and Representation in Cameroon. *Afrika-Studiecentrum series*. Brill Press

Kottak, C. P.

2011. *Cultural Anthropology, Appreciating Cultural Diversity*, Fourteenth Edition. McGraw- Hill.

Marshall, R.

1991. Power in the Name of Jesus. *Review of African Political Economy*, Fundamentalism in Africa: Religion and politics 52: 21-37.

Marshall, R.

2009. *Political Spiritualities: The Pentecostal Revolution in Nigeria*. University of Chicago Press.

Maxwell, D.

1995. Witches, Prophets and Avenging Spirits: The Second Christian Movement in North-East Zimbabwe. *Journal of Religion in Africa* 25 (3): 09-339

Meyer, B.

1998. Make a Complete Break with the Past, Memory and Post-Colonial Modernity in Ghanaian Pentecostalist Discours. *Journal of Religion in Africa*. XXVII 3: 316-349

Meyer, B.

2004. Christianity in Africa: From African Independent to Pentecostal-Charismatic Churches. *Annual Review of Anthropology* 33: 447-474.

Newell, S.

2007. Pentecostal Witchcraft: Neoliberal Possession and Demonic Discourse in Ivoirian Pentecostal Churches. *Journal of Religion in Africa* 37: 461-490.

Oost, H. & Markenhof, H.

2010. *Een onderzoek voorbereiden*. ThiemeMeulenhoff, Amersfoort.

Robbins, J.

2004. The Globalization of Pentecostal and Charismatic Christianity. *Annual Review of Anthropology* 33: 117-143

Synod, E.

1970. Inquiry Series: Speaking in Tongues. Published by True Jesus Church.

Tostensen, A. Tvedten, I. en Vaa, M.

2001. *Associational Life in African Cities: Popular Responses to the Urban Crisis. Nordic Africa Institute Press.*

Bijlage 1

Engelse samenvatting

This thesis is based on our 2,5 month field research in Buéa, Cameroon. We conducted our research on the attractiveness of the Pentecostal churches. We chose this subject because the Pentecostal movement is one of the fastest growing currents within Christian religion. More than over a quarter of all Christians is currently connected to a Pentecostal movement. With this research we wanted to combine multiple aspects that explain the attraction of these movements in an African context. The definition of Pentecostal churches is hard to establish so we chose to do research on two different kind of Pentecostal churches in Buéa, Cameroon. We chose the Deeper Life church, because people from Buéa described this church as the most extreme in the city. We chose the Full Gospel church because it is one of the biggest Pentecostal churches in Buéa. They are both situated in the same University neighborhood, but they are located in two very different places. The Deeper Life church is a church that is hard to find, with a small amount of members this church is known as a church that focusses on holiness. The church structure is hierarchically organized by the founder and head of the church, pastor Kumuyi. Their doctrine is based on asceticism, which makes their members believe that life should be without material value, and life on earth should prepare you for heaven. The members claim that Pastor Kumuyi's interpretation is the most holy. In practice this is visible by the unravelling of every sentence of the Bible. Exactly this aspect is the unique aspect of this denomination that is attractive to its members. The personal evangelism, which is noted by their members as an important and attractive aspect, is not very prominent performed.

The Full Gospel is really easy to locate, the church is situated next to the main road and it has many members. They handle the doctrine of accumulation. In this church everything is about creating your own success. They encourage wealth and prosperity in the lives of people on earth. The Full Gospel has multiple factors that attract people to them. The Full Gospel organizes multiple evangelistic campaigns and the church is a society on its own and takes care of its own members. People are drawn to this church because they do so much and on so many levels. They have a beloved pastor, who preaches in a vibrant way using humor and is always available for people who want to speak to him. Furthermore the doctrine of accumulation is a doctrine that attracts people, as Cameroon is a developing country and people are looking for solutions to problems on personal, social and economic level.

The church various strategies to enforce church growth. The pastor makes sure that all members sees themselves as real evangelists. He teaches them how to preach to other people and encourage them to do so. Moreover, there are campaigns that on the one hand respond to society needs and on the other hand stimulate church growth.